

บทความวิจัย

เรื่อง การเปรียบเทียบคนทรงเจ้าระหว่างประเทศเกาหลีใต้กับประเทศญี่ปุ่น

โดย

นางสาวณัฐวดี ยอดแก้ว

รหัสนักศึกษา 05550503

เสนอ

อาจารย์คมกฤษ อุยเต็กเค่ง

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558

ชื่อบทความวิจัย	การเปรียบเทียบคนทรงเจ้าระหว่างประเทศเกาหลีใต้กับประเทศญี่ปุ่น
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวณัฐวดี ยอดแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์คมกฤษ อุ่ยเต็กค่าง
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับคนทรงประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงบทบาท ความสำคัญของคนทรงประเทศเกาหลีใต้ญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่าด้านบทบาทหน้าที่ของมูตังจากอดีตจนถึงปัจจุบันไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่มีการลดบทบาทและความสำคัญลงโดยทำให้มูตังอยู่ในฐานะสินค้าทางด้านวัฒนธรรมควบคู่กับอาชีพคนทรงเจ้า ในขณะที่มิโกะมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดด้วยการกลายเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ในศาลเจ้าในปัจจุบัน ด้านการแสดงของคนทรงเจ้า ในเกาหลีใต้การแสดงของมูตังสามารถจัดแสดงที่ใดก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการประกอบพิธีกรรมเหมือนดังสมัยก่อน ซึ่งแตกต่างกับญี่ปุ่นที่การแสดงของมิโกะยังคงเป็นส่วนสำคัญของการประกอบพิธีกรรมอยู่เสมอ ด้านกลุ่มผู้ใช้บริการคนทรงเจ้าทั้งสองประเทศมีความแพร่หลาย ผู้คนมาจากหลากหลายชนชั้น แต่เมื่อช่วงเวลาผ่านไปผู้ใช้บริการมูตังเริ่มลดน้อยลง ส่วนผู้ใช้บริการมิโกะลดลงทันทีเมื่อมิโกะมิได้ทำหน้าที่เป็นคนทรงเจ้าอีกต่อไป แต่ยุคซึ่งเป็นร่างทรงจังหวัดโอคินาวายังคงมีกลุ่มผู้มาใช้บริการพวกเขาอย่างต่อเนื่อง ด้านแนวความคิดลัทธิดั้งเดิมหรือไสยศาสตร์ที่แต่เดิมทั้งสองประเทศต่างให้ความสำคัญกับหญิงทรงเจ้า และต่อมาความเชื่อดั้งเดิมที่ผูกพันกับมิโกะได้สูญหายไป แต่ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับมูตังและยุคยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ ด้านการยอมรับนั้น สำหรับมูตังแล้วแต่เดิมผู้คนยอมรับพวกเขาในฐานะคนทรงจากความสามารถต่างๆ และต่อมายอมรับในฐานะสินค้าด้านวัฒนธรรมมากกว่าคนทรง ส่วนมิโกะในอดีตการยอมรับเกิดขึ้นจากฐานันดร แต่ช่วงเวลาต่อมาเหล่ามิโกะมิได้ถูกยอมรับในฐานะคนทรงเจ้าแล้ว ด้านพรหมจรรย์ของคนทรงเจ้าทั้งสองประเทศมีลักษณะเหมือนกันคือ อดีตกาลเหล่าคนทรงมักเคร่งครัดในเรื่องความบริสุทธิ์ แต่ปัจจุบันคนทรงเจ้าสามารถแต่งงานและมีครอบครัวได้ ด้านความศักดิ์สิทธิ์ของเหล่ามูตังและมิโกะในยุคอดีตเป็นที่กล่าวขานไปทั่วทั้งอาณาจักร แต่ต่อมาแนวความคิดตะวันตกทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ในตัวมูตังลดลง และการเข้ามาของอิทธิพลจากประเทศจีนทำให้ความเลื่อมใสศรัทธาของมิโกะสูญหายไป ด้านการนับถือเทพเจ้าและวิญญาณนั้น มูตังมีการทรงเจ้าเทพเจ้าจากศาสนาต่างๆ ที่พยายามเข้ามาเรื่อยๆ ส่วนมิโกะและยุคก่อนการเข้ามาของศาสนาจากประเทศจีนมีการเข้าทรงเทพและวิญญาณพื้นเมืองเช่นเดียวกับมูตัง แต่เมื่อจีนเข้ามาพวกเขาจะไม่ทรงเจ้าเทพและวิญญาณจากศาสนาต่างชาติใดๆ ทั้งสิ้น

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นฐานความคิดความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์นั้น คือการเคารพนับถืออำนาจรั้นลับ สิ่งเหนือธรรมชาติ และปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุม มองเห็นหรือพิสูจน์ได้ โดยมีความเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ล้วนมีวิญญาณหรือเทพเจ้าสถิตอยู่ อีกทั้งยังเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้อาจนำมาซึ่งความทุกข์และความสุขที่เกิดขึ้นต่อตัวมนุษย์เอง เช่น อากาศเจ็บป่วย ภัยธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้นจึงมีการประกอบพิธีกรรมและบูชาเพื่อขจัดความโชคร้าย และสร้างความสงบสุขให้แก่มนุษย์ ซึ่งการประกอบพิธีกรรมในแต่ละครั้งจำเป็นต้องมีสื่อกลางเพื่อติดต่อระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์ และวิญญาณกับมนุษย์ จึงได้เกิดคนทรงเจ้าเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ

ยุคอดีตกาลในประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่นนั้นมีการนับถือคนทรงเช่นเดียวกับภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งคนทรงเจ้าในประเทศเกาหลีใต้เรียกว่า “มูดัง” ส่วนประเทศญี่ปุ่นในแต่ละพื้นที่มีคำเรียกขานคนทรงมากมายหลายชื่อ แต่ลักษณะโดยรวมอาจเรียกเป็นชื่อเดียวได้ว่า “มิโกะ”

สังคมเกาหลีเป็นสังคมหนึ่งที่มีการนับถือคนทรงมาตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นลัทธิความเชื่อที่เกิดขึ้นก่อนที่ลัทธิขงจื้อ พระพุทธศาสนา และศาสนาคริสต์จะเข้ามาภายในประเทศ และในเวลาต่อมาศาสนาทั้ง 3 ที่กล่าวมานั้นก็ได้มีการปรับเปลี่ยนและผสมผสานให้เข้ากับลัทธิดั้งเดิมของประเทศเกาหลี

“มูดัง” หมายถึง คนทรง ซึ่งเป็นผู้ที่มีพลังพิเศษนอกเหนือธรรมชาติ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางติดต่อระหว่างโลกของผีหรือวิญญาณ กับโลกของมนุษย์ มีความสามารถขจัดโชคร้าย รักษาอาการเจ็บป่วย และทำนายโชคชะตา อีกทั้งยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ด้วย

มูดังกับสังคมเกาหลีมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก กล่าวคือ ยุคโบราณ มูดังมีบทบาทสำคัญต่อสังคมมาก มีสถานภาพทางสังคมสูง ได้รับแต่งตั้งเป็นโอรสหลวงของหัวหน้าเผ่าหรือกษัตริย์ และทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของบ้านเมือง (จารูวัฒน์ คงหิ้น, 2552: 1) ส่วนในยุคปัจจุบันนั้น สังคมดั้งเดิมที่เคยเป็นสังคมเกษตรกรรมได้เปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้แนวความคิดแบบวิทยาศาสตร์เข้ามาแทนที่ความคิดความเชื่อดั้งเดิม และผลที่ตามมา ก็คือ การนับถือลัทธิคนทรงได้รับความนิยมและมีบทบาท รวมทั้งสถานภาพทางสังคมลดน้อยลง

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพบว่า มีผู้คนจำนวนมาก ทุกเพศทุกวัย เข้าใช้บริการของเว็บไซต์ต่างๆ ที่มูดังแต่ละคนได้สร้างเป็นเจ้าของ โดยสร้างขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาขอคำปรึกษาหารือหรือถาม - ตอบปัญหาต่างๆ ในชีวิต และดูคำทำนายจากมูดังได้ อีกทั้งยังมีการเผยแพร่วิดีโอการประกอบบูชา(พิธีกรรม) ของมูดังคนนั้นๆ ว่าสามารถประกอบบูชาแบบไหนได้บ้าง มีภาพการ

แสดงอิทธิพลต่างๆ พร้อมทั้งข้อมูลที่สามารถติดต่อผู้ตั้งผู้ได้ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ www.youtube.com (จารุวัฒน์ คงหิ้น, 2552: 38) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของมิดังมิได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักและยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในยุคปัจจุบัน

ในอาณาบริเวณแถบวัฒนธรรมเดียวกันนั้น นอกจากประเทศเกาหลีใต้แล้วยังมีวัฒนธรรมการเข้าทรงที่เป็นผู้หญิงอยู่ด้วยในประเทศญี่ปุ่น

ความเชื่อดั้งเดิมของคนญี่ปุ่นคือการเชื่อว่ามีสิ่งที่มีอำนาจเร้นลับเหนือธรรมชาติดลบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ สิ่งที่มีอำนาจเร้นลับนี้คือ “คะมิ” ซึ่งเชื่อกะมิมิมีความใกล้ชิดกับมนุษย์มาก มนุษย์สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นคะมิเมื่อเสียชีวิตลง หรือคะมิอาจเปลี่ยนสภาพเป็นมนุษย์ เช่น จักรพรรดิ คะมิมีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน จึงทำให้เกิดพิธีกรรมบวงสรวงขึ้น คะมิต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ คะมิประจำเผ่า และคะมิที่จะดลบันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ความเชื่อในเรื่องคะมินำไปสู่ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังและข้อห้ามต่างๆ รวมทั้งเกิดพิธีการชำระร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ (พิพาดา ยังเจริญ, 2539: 27) การทำพิธีดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยผู้ทำพิธีซึ่งเป็นตัวกลางในการติดต่อระหว่างมนุษย์กับคะมิ ทำให้เกิดหญิงสาวบริสุทธิ์ที่ทำหน้าที่เป็น “มิโกะ”

คำว่า “มิโกะ” หมายถึง การควบคุมโดยเทพเจ้าและวิญญาณ มิโกะจะปฏิบัติหน้าที่ทั้งการทำนายทายทัก ขับไล่วิญญาณชั่วร้าย แสดงระบำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น จุดประสงค์ของการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวก็เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยการรักษาชีวิตและนำความสุขมาสู่พวกเขา

ในอดีตกาลก่อนที่วัฒนธรรมของประเทศจีนแพร่ขยายอิทธิพลมาสู่ประเทศญี่ปุ่น มิโกะมีบทบาทสำคัญต่อสังคมญี่ปุ่นอย่างมาก โดยมีโกะจะแสดงอิทธิพลการควบคุมวิญญาณและพยากรณ์ดวงชะตา รวมทั้งรับการเยี่ยมเยียนจากเทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจที่เรียกว่า ทากุเซน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของมิโกะ

ต่อมาหลังจากอิทธิพลของศาสนาพุทธและลัทธิเต๋าจากประเทศจีนเข้ามา ทำให้เกิดศาสนาชินโตขึ้น ซึ่งเป็นการนำเอาความคิดความเชื่อดั้งเดิมมาจัดเรียงให้เป็นระบบมากขึ้น ด้วยการจัดบันทึก สร้างคัมภีร์ และมีการรวมศูนย์กลางของศาสนาโดยแบ่งเป็นชินโตของราชวงศ์กับชินโตของราษฎร ตั้งแต่นั้นมาความเชื่อดั้งเดิมได้เปลี่ยนแปลงไป ส่วนพิธีกรรมการเข้าทรงดั้งเดิมในเขตเมืองใหญ่อาจกล่าวได้ว่าหายสาบสูญไป ในขณะที่เขตชนบทยังสามารถพบเห็นได้บ้าง ผลจากอิทธิพลดังกล่าวทำให้บทบาทหน้าที่ของมิโกะในอดีตแตกต่างกับปัจจุบัน ซึ่งวัฒนธรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ถูกทำให้เข้าใจว่า มิโกะมีบทบาทเพียงทำหน้าที่ดูแลศาลเจ้าและฝึกฝนให้ปฏิบัติหน้าที่โดยเริ่มตั้งแต่การชำระล้างที่ศักดิ์สิทธิ์ไปจนถึงการแสดงระบำศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า “คางุระ” เท่านั้น

แม้ว่าการทรงเจ้าในปัจจุบันสามารถพบเห็นได้ยาก แต่ภายในจังหวัดโอกินาวายังคงรักษาความเชื่อดั้งเดิมไว้อย่างเด่นชัด เนื่องจากเดิมนั้นจังหวัดโอกินาวาเป็นอาณาจักรริวกิวที่ไม่ได้ถูกรวมอยู่ในอาณาจักรยามาโตะ ซึ่งเป็นชนเผ่าที่สำคัญทางอารยธรรมของญี่ปุ่น จึงเป็นอาณาจักรหนึ่งที่มีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเป็นของตนเอง ทำให้ศาสนาพื้นเมืองเดิมมีความเข้มข้นอยู่มาก ดังนั้นจึงมีการรักษาประเพณี

การมีคนทรงผู้หญิงไว้ คนทรงเจ้าผู้หญิงในโอกินาวาที่ทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารกับกะมิเรียกว่า “ยุตะ” และ “โนะโระ”

ความแตกต่างระหว่างยุตะกับโนะโระ ในระดับพื้นฐานนั้น โนะโระคือนักบวชหญิง ในขณะที่ยุตะเป็นคนทรงเจ้า ซึ่งทั้งสองประเภทนี้เป็นผู้หญิงทั้งคู่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและงานที่เกี่ยวกับภูตผี วิญญาณ อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งของโนะโระโดยทั่วไปจะได้รับการสืบทอดจากทางมารดาและเป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์การเป็นคนทรง ในทางกลับกัน ยุตะเป็นได้เฉพาะบุคคลที่สามารถใช้พลังจิตและสื่อสารกับวิญญาณได้ ซึ่งมีผู้อยู่จำนวนหนึ่งที่กล่าวอ้างว่า เป็นยุตะเพียงเพื่อประกอบอาชีพทำมาหากิน แม้ในความเป็นจริงอาจไม่ได้เป็นผู้มีความสามารถพิเศษแต่อย่างใด แต่ก็มีประชาชนหลายคนที่มีปัญหาพวกเขาก็ยอมจ่ายเงินให้กับยุตะเพื่อขอคำปรึกษากับวิญญาณและหาวิธีการแก้ไขปัญหา (Ledford, 2015)

ในเวลาต่อมาการเมืองการปกครองและสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ระบบจักรพรรดิและราชวงศ์มีบทบาทลดน้อยลง ส่งผลกระทบให้โนะโระเริ่มสูญหายไป และมีจำนวนบางส่วนที่ผันตนเองไปเป็นยุตะเพื่อความอยู่รอดจนถึงปัจจุบันนี้

ประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมคนทรงเป็นผู้หญิงที่คล้ายกัน ซึ่งทั้งสองประเทศกำเนิดวัฒนธรรมดังกล่าวมาจากความคิดความเชื่อดั้งเดิม ต่อมาความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้น ทำให้วัฒนธรรมคนทรงเจ้าและการนับถือทรงคนเจ้าเปลี่ยนแปลงไป ภายใต้การพัฒนาประเทศที่ก้าวหน้าเหล่าคนทรงของประเทศเกาหลีใต้ยังคงดำรงอยู่ได้ด้วยการปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัยและได้รับการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบของมรดกทางวัฒนธรรมโดยรัฐบาล ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีการพัฒนาทางศาสนามากมาย แต่เป็นการพัฒนาศาสนาภายใต้แนวคิดชายเป็นใหญ่ จึงทำให้พื้นที่ของผู้หญิงทั้งบทบาทและความสำคัญถูกลดลง ผลกระทบคือบทบาทหน้าที่ของคนทรงและความหมายของคนทรงเจ้าในอดีตถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย “การเปรียบเทียบคนทรงเจ้าระหว่างประเทศเกาหลีใต้กับประเทศญี่ปุ่น” เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงของบทบาทและความสำคัญของคนทรงเจ้าในแถบประเทศที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน

2. จุดประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับของคนทรงประเทศเกาหลีใต้และประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงบทบาท ความสำคัญของคนทรงประเทศเกาหลีใต้และประเทศญี่ปุ่น

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบคนทรงเจ้าระหว่างประเทศเกาหลีใต้กับประเทศไทย” นี้ ผู้ศึกษาได้จำกัดขอบเขตเรื่องการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการทรงเจ้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นศึกษามูตังที่เป็นคนทรงเจ้าประเทศเกาหลีใต้ และมีโกะ ยูตะและโนะโระ เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับภูตผี วิญญาณ และเทพเจ้าในประเทศไทย ซึ่งจะศึกษาข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์เท่านั้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนทรงเจ้าของประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิม พิธีกรรม การทรงเจ้า สังคมและวัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น
3. เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างเกี่ยวกับการทรงเจ้าในประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น
4. วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงบทบาทและความสำคัญของคนทรงประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่นที่เกิดขึ้น
5. เรียบเรียงผลการศึกษารูปแบบของบทความวิจัย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงความเหมือนและความต่างเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการปฏิบัติของคนทรงประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย
2. เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงทางบทบาทและความสำคัญของคนทรงประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้วิจัยได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับการทรงเจ้าประเทศเกาหลีใต้ เอกสารที่เกี่ยวกับการทรงเจ้าประเทศไทย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น

1. เอกสารที่เกี่ยวกับการทรงเจ้าประเทศเกาหลีใต้

สถานเอกอัครราชทูตเกาหลีประจำประเทศไทย (2517) เขียนหนังสือ “ความรู้เรื่องเมืองเกาหลี” กล่าวถึง ลัทธิชามานิสม์ ว่า เป็นลัทธิความเชื่อในเรื่องผีสงและความมีจิตวิญญาณของทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งเป็นความเชื่อทั่วไปของชนเผ่าทุกเผ่าในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือยุคโบราณ พวกชามาน

นั้นเป็นชนชั้นพิเศษมีหน้าที่เกี่ยวกับวิญญาณ และแม้ว่าลัทธินี้จะเสื่อมความเชื่อถือลงไปนานแล้ว และโดยทั่วไปถือกันว่า เป็นการเชื่ออย่างมงายแบบหนึ่ง แต่ก็ยังมีชาวบ้านบางหมู่ บางเหล่า ที่สวดมนต์ และถวายเครื่องบูชาตามแบบวิธีของพวกชามานแมนในทุกวันนี้

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานสารนิเทศภาคพื้นทะเล สาธารณรัฐเกาหลี (2537) เขียนหนังสือ “ความจริงเกี่ยวกับเกาหลี” กล่าวถึง ลัทธิภูตผีวิญญาณ ว่า ความเชื่อเรื่องการเคารพภูตผีวิญญาณหรือการเคารพธรรมชาติ มีรากฐานมาจากความเชื่อว่ามีมนุษย์ไม่ได้เป็นเจ้าของจิตวิญญาณแต่เพียงผู้เดียว แต่ยังมีจิตวิญญาณที่สิงสถิตอยู่ในพลังธรรมชาติและในวัตถุสิ่งของทั้งที่เคลื่อนไหวได้และไม่ได้ นอกจากนี้ลักษณะที่สำคัญของลัทธิภูตผีวิญญาณ คือ ความเชื่ออย่างลึกซึ้งในวิญญาณของผู้ตาย ผู้ประกอบพิธีหรือมูตังของชาวเกาหลีเป็นสื่อกลางกับโลกจิตวิญญาณและเชื่อว่าสามารถเปลี่ยนโชคร้ายให้เป็นดี รักษาความเจ็บไข้ และให้ความมั่นใจว่าจะมีทางจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้าด้วยดี ผู้เชื่อชาวลัทธินี้จะเป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นผู้แก้ปัญหาความขัดแย้งและความตึงเครียดซึ่งเชื่อว่ามีอยู่ระหว่างคนที่ยังมีชีวิตกับผู้ที่ตายไปแล้ว ระบบความเชื่อนี้ยังคงมีอยู่ในเกาหลีในปัจจุบัน ผู้เชื่อชาวลัทธินี้ปัจจุบันเป็นผู้หญิงเกือบทั้งหมด ซึ่งไม่เหมือนกับในอดีตซึ่งผู้เป็นสื่อกลางอาจเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ แต่สำหรับคนรุ่นใหม่ถือว่าลัทธินี้เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมที่แต่งแต้มสีสันและเป็นศิลป์ เนื่องจากพิธีกรรมแต่ละครั้งจะเต็มไปด้วยองค์ประกอบของการขับไล่ภูตผี และองค์ประกอบของการแสดงที่ใช้ดนตรีและการเต้นรำ

ดำรงค ฐานดี (2540) เขียนเรื่อง “ความเชื่อ ศาสนาและการควบคุมทางสังคม” กล่าวถึงคนทรงเกาหลี ว่า ความเชื่อในเรื่อง "คนทรง" หรือที่ชาวเกาหลีเรียกว่า "มูตัง" ถือได้ว่าเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาตั้งแต่ครั้งอดีตกาล มูตังจะทำหน้าที่ขจัดโชคร้าย รักษาคนเจ็บป่วย ทำนายโชควาสนาและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของแต่ละคน และสามารถบนบานให้คนประสบโชคดีในอนาคตได้ อีกทั้งเป็นผู้ประกอบพิธีเช่นไหว้วิญญาณ ซึ่งมีมากกว่าหนึ่งหมื่นชนิดและเช่นไหว้ปีศาจที่สิงสถิตอยู่ในวัตถุสิ่งของตามธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ ฯลฯ นอกจากนี้คนทรงยังช่วยปิดเป่าข้อขัดแย้งและคลายความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างการเกิดกับการตายของมนุษย์อีกด้วย ในยุคโบราณ คนมีความเชื่อถือในเรื่องคนทรงมาก หัวหน้าเผ่าหรือกษัตริย์มักยกย่องให้คนทรงเป็นโหรหลวงและทำพิธีบวงสรวงต่อเทพเจ้าและภูตผีปีศาจ รวมทั้ง เป็นผู้กำหนดโชคชะตาของพระมหากษัตริย์และของชาติ ปรชญาคำสอนของลัทธิคนทรงมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรดังเช่นคำสอนของศาสนาหลัก แต่ก็อาจจะจับความได้เป็นบางวรรคบางตอนจากคำร้อง การเต้นรำ และการทำพิธีกรรมได้บ้าง เรื่องราวที่คนทรงแสดงออกในขณะที่ทำพิธีนั้นจะบ่งบอกถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง คน ผีหรือวิญญาณ และจักรวาล ในยุคปัจจุบันความเชื่อถือในเรื่องวิญญาณยังมีปรากฏอยู่ทั่วไป แต่ลดน้อยลงมากเพราะคนเกาหลีส่วนใหญ่

อาศัยอยู่ในเมืองและประกอบอาชีพในด้านธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งต้องยึดถือหลักเหตุและผลตามกฎวิทยาศาสตร์ ดังนั้น บทบาทของคนทรงจึงมีไม่มากนัก และกลายเป็นพิธีกรรมประจำชาติที่มีการสงวนรักษา รวมทั้งมีการแสดงในโรงละครแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง

ซูพินิจ เกษมณี (2546) เขียนหนังสือเรื่อง “สาระน่ารู้เกี่ยวกับเกาหลี” กล่าวถึง ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของคนเกาหลี ว่า ความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนเกาหลี เชื่อว่า วิญญาณไม่ดับสูญ (เป็นอมตะ) ต่อมาความเชื่อดังกล่าวถูกแทนที่ด้วยลัทธิขงจื้อและพระพุทธศาสนา แต่อิทธิพลของการทรงเจ้ายังคงเหลืออยู่ หมอผีในภาษาเกาหลีนั้นเรียกว่า “มูตัง” คนเกาหลีในยุคโบราณเชื่อกันว่าหมอผีสามารถปัดเป่าโชคร้าย รักษาความเจ็บป่วย และเป็นหนทางสะดวกเชื่อมโยงการเดินทางจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้าได้ การบูชาความเชื่อทางไสยศาสตร์ในอดีตเต็มไปด้วยสัมผัสมหาความกลัว แต่ในปัจจุบันการบูชาความเชื่อนี้แต่งเติมไปด้วยสีสัน มีความบันเทิงดนตรี และการร่ายรำ ทำให้วัฒนธรรมความเชื่อโบราณถูกดัดแปลงไว้

จารุวัฒน์ คงหิ้น (2552) ทำสารนิพนธ์ “มูตัง(คนทรง) : ในฐานะรากฐานทางความคิดความเชื่อของชาวเกาหลี” กล่าวว่า ลัทธินับถือคนทรงอยู่คู่กับคนเกาหลีตั้งแต่สร้างประเทศ อีกทั้งโครงสร้างของลัทธินับถือคนทรงมีการปรับเปลี่ยนไปตามระบบศาสนาที่เข้ามาในประเทศเกาหลีภายหลัง ทำให้ศาสนาต่างๆ ที่เข้ามาภายหลังไม่สามารถเข้าถึงระดับจิตใจของคนเกาหลีได้ ประกอบกับกฎบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่ได้บังคับประชาชนเรื่องการนับถือศาสนา นอกจากนี้สังคมเกาหลียังมีการบูชาบรรพบุรุษเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิขงจื้อ จึงทำให้หน้าที่ของมูตัง(คนทรง) ยังคงอยู่ในสังคมเกาหลี

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทรงเจ้าประเทศญี่ปุ่น

เสถียร พันธรังสี (2529) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาสนาใหม่ในประเทศญี่ปุ่น” กล่าวว่า การเริ่มต้นของศาสนาใหม่เกิดขึ้นจากประชาชนส่วนใหญ่พากันเห็นว่าเรื่องศรัทธาเป็นเรื่อง “สุดแต่หัวใจ” หากมีผู้ใดมาขัดขืนหัวใจ ตัดเสรีภาพทางจิตใจ ความหวังทั้งหลายก็สิ้นสูญ เมื่อมีการไฝหาเสรีภาพด้วยหวังความสุขกายหน้า ก็ให้เกิดกลุ่มศรัทธาตามเสรีภาพ “สุดแต่หัวใจ” ขึ้น 3 กลุ่ม คือ เมียวจิน (myojin) เรอิจิน (reijin) และ อิกิกะมิ (ikikami) ทั้ง 3 กลุ่มนี้ คือฐานของกลุ่ม “ศาสนาใหม่” ที่นำหลักเทพนิยายในศาสนาชินโตมาเป็นฐาน แล้วดัดแปลงขยายทางศรัทธาให้กว้างขวางออกไป แต่กึ่งก้ำกึ่งกว้างขวางออกไปเป็นรูปของศาสนาใหม่ทั้งหลายที่ปฏิบัติกันอยู่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน กลุ่มศาสนาใหม่เริ่มเกิดขึ้นในสมัยโตกุงาวา ท้องถิ่นที่เคยเป็นศูนย์ของพระพุทธศาสนา เช่น นครเกียวโต นารา โอซากา ได้เกิดลัทธิทรงเจ้าเข้าผี มีคนวิเศษ และคนทรง ตามแบบไสยศาสตร์แพร่หลายอย่างกว้างขวาง

แสดงถึงความหวังของมนุษย์ที่ไม่สามารถขัดขวางได้ ต่อมาในสมัยเมย์ รัฐบาลเมย์ยอมยกเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการประกอบพิธีกรรมให้แก่ประชาชน แต่ก็กีดกันพระพุทธศาสนา เชิดชูสนับสนุนศาสนาชินโตเพื่อฐานะของพระเจ้าจักรพรรดิ จึงเกิดความไม่พอใจในกลุ่มผู้สนับสนุนพระพุทธศาสนาและฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ด้วยการนำหลักพระพุทธศาสนาซึ่งส่วนใหญ่ได้รับมาจากประเทศจีนมาดัดแปลงคำสอนให้เหมาะแก่ความต้องการของประชาชน จึงทำให้เกิดอนุสาขาในศาสนาใหม่ เช่น นิกายโยโด (Jodo) นิกายเซน (Zen) เป็นต้น ต่อมาสมัยไทโช อุดมการณ์ลัทธิประชาธิปไตยในประเทศจีนไหลทะลักเข้ามาสู่ประเทศญี่ปุ่น ด้านกับกระแสอุดมการณ์โอรสสวรรค์ ทำให้ศาสนาชินโตอันเป็นฐานรับรองฐานะของพระเจ้าจักรพรรดิเริ่มได้รับผลกระทบ ต่อมาบ้านเมืองเกิดมหาวิบัติจึงทำให้เกิดกลุ่มต่อต้านออกมาประกาศต้านทานว่า ประเทศญี่ปุ่นต้องมีระบบจักรพรรดิคือโอรสของสวรรค์เป็นฐานต้น อีกด้านหนึ่งนักบวชในศาสนาชินโตและในพระพุทธศาสนาได้โอกาสนำคำสอนใหม่ๆ และวิธีแสวงหาความหวังใหม่มาให้ประชาชน สมัยโชวะเกิดกลุ่มศาสนาใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก แต่รัฐบาลไม่ยอมรับว่ากลุ่มศาสนาเหล่านี้เป็นกลุ่มหลักตามแบบแผนดั้งเดิม แต่ยอมรับเป็นศาสนาแปลงรูป-ดัดแปลง ส่วนกลุ่มศาสนาดั้งเดิมไม่ดัดแปลงจนเสียรูป รัฐบาลกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดูแล ยุคศาสนาใหม่ภายใต้ระบบจักรพรรดิ เสรีภาพทางศาสนาสมัยโชวะทำให้หัวหน้ากลุ่มศาสนาบางกลุ่มหมดความรับผิดชอบ ยกย่องตนเป็นผู้วิเศษสูงกว่าฐานะของพระเจ้าจักรพรรดิ รัฐบาลโชวะจึงได้วางกรอบเสรีภาพด้วยการตั้งศาสนาทั้งหลายให้เข้ามาอยู่ในรูปศาสนาใหม่ภายใต้ระบบจักรพรรดิเพื่อสร้างจักรวรรดิ กลุ่มชินโตที่แตกแยกออกเป็นสาขาน้อยใหญ่ตามเสรีภาพของราษฎรถูกบังคับให้เข้ามาอยู่ในกรอบตามระบบหลักชินโตของรัฐหรือชินโตของราชสำนักทั้งหมด¹ ช่วงสงครามมหาเอเซียบูรพา รัฐบาลโชวะตัดเสรีภาพทางศาสนาทั้งหมดนักบวชสามารถสวดมนตร์ได้บทธเดียวที่แต่งขึ้นใหม่ คือ บทว่าด้วยช่วยกันทำสงครามประหารข้าศึกของศาสนาเพื่อสันติและเพื่อปกครองโลกทั้ง 8 ทิศ ให้อยู่ภายใต้หลังคาญี่ปุ่นหลังเดียว และศาสนาใหม่ไม่ได้เกิดขึ้น ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 พระเจ้าจักรพรรดิทรงประกาศปฏิเสฐฐานะโอรสสวรรค์ของพระองค์ และทรงประกาศมอบเสรีภาพทางศาสนาแก่ประชาชนทำให้กลุ่มศาสนาชินโตของราษฎรมีการปฏิรูป โดยการเลือกคำสอนอันง่ายแก่การปฏิบัติ ตั้งกลุ่มและองค์กรขึ้นมาใหม่ ส่วนกลุ่มชินโตเก่าหลายกลุ่มที่ซบเซามาแต่ก่อนพากันแปรรูปขึ้นมาใหม่ เช่น กลุ่มเทนริเกียว (Tenrikyo) คุโรซุมิเกียว (Kurozumikyō) และคองโคเกียว (Konkokyo) ถือว่าเป็นศาสนาใหม่ในกลุ่มเก่า

พิพาดา ยังเจริญ (2539) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น” กล่าวถึง ความสืบเนื่องของความเชื่อพื้นฐาน ว่า ความเชื่อพื้นฐานมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การให้ความสำคัญกับมนุษย์ เทพเจ้า และธรรมชาติ ซึ่งมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่น

¹ ชินโตของรัฐ (State Shinto) คือ กลุ่มปฏิบัติพิธีกรรมตามกฎหมายของราชสำนัก รัฐบาลรับเป็นศาสนาทางราชการ ส่วนชินโตของราษฎร (Sect Shinto) เป็นกลุ่มศรัทธาตามเสรีภาพของคนทั้งหลาย รัฐบาลไม่รับ

แพ้น เทพเจ้าในที่นี้หมายถึง คะมิ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชินโตและพระโพธิสัตว์ของพุทธศาสนาหายาน มนุษย์สามารถเลื่อนสถานะเป็นคะมิหรือพระโพธิสัตว์ได้ มนุษย์และเทพเจ้ายังเกี่ยวพันกับธรรมชาติอย่างแยกไม่ออก ไม่ว่าชินโต พุทธ หรือเต๋า ล้วนให้ความสำคัญกับการมีชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ประการที่สอง การให้ความสำคัญกับระบบครอบครัว ครอบครัวหนึ่งจะต้องรักษาชื่อเสียงและสืบวงศ์ตระกูลตลอดไป เพื่อทำหน้าที่เช่นไ้วบวงสรวงบรรพบุรุษ ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญของลูกหลานที่จะแสดงความกตัญญูต่อบิดามารดาและบรรพบุรุษ ทั้งเมื่อตอนมีชีวิตและสิ้นชีวิตไปแล้ว จึงมีประเพณีที่จะต้องปฏิบัติต่อบรรพบุรุษที่สิ้นชีวิตในหลายรูปแบบ ประการที่สาม การให้ความสำคัญกับการชำระจิตใจและร่างกายให้สะอาด การประกอบพิธีกรรม และเครื่องรางของขลัง ก่อนเข้าวิหารชินโตหรือเวลาที่มิทูกซ์ จึงต้องใช้น้ำชำระล้างมือล้างหน้าให้สะอาดเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย หรือการให้พระประกอบพิธีขับไล่สิ่งชั่วร้าย การประกอบพิธีกรรมโดยวัดของพุทธศาสนาและวิหารของชินโตเพื่อป้องกันไฟและป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ นับเป็นเครื่องรางของขลังที่คนญี่ปุ่นนับถือ ประการที่สี่ การให้ความสำคัญกับการประกอบพิธีกรรมตามเทศกาลต่างๆ และการประกอบพิธีกรรมเพื่อความเป็นสิริมงคลของตนเอง ความเชื่อพื้นฐานดังกล่าว ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความเชื่อพื้นฐานที่มีต่อการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่น และสร้างทัศนคติให้คนญี่ปุ่นเชื่อมั่นในการมีชีวิตอยู่และพลังความสามารถของมนุษย์ ซึ่งทัศนคตินี้ปรากฏในคนญี่ปุ่นรุ่นแล้วรุ่นเล่าสืบต่อมาจนปัจจุบัน

ยูพา คลังสุวรรณ (2542) เขียนหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรมญี่ปุ่น” กล่าวถึง คามิ(เทพ): แนวคิดที่สะท้อนค่านิยมญี่ปุ่น ว่า “คามิ” เป็นคำยกย่องสำหรับผู้สูงศักดิ์ และวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีความหมายไปในทางชื่นชมในคุณธรรมและในอำนาจ คามิมียู่มากมายเกินกว่าจะนับได้ ในอดีตนิยมนับจำนวนคามิเป็น 8, 80, 180, 5, 50, 100, 500, 1000, 1500, 10000, 15000 แต่ละจำนวนถือเป็นตัวเลขศักดิ์สิทธิ์ ส่วนจำนวน 8,000,000 หรือยาโอะโยะโระสุ (Yaoyorozu) เป็นจำนวนที่แสดงว่าจำนวนเทพเจ้าเพิ่มขึ้นโดยไม่มีที่สิ้นสุด คนญี่ปุ่นเชื่อว่าเทพแต่ละองค์มีลักษณะเฉพาะ ความสามารถและหน้าที่เฉพาะ การที่คนญี่ปุ่นจะบูชาเทพองค์ใดขึ้นอยู่กับว่าต้องการสิ่งใดจากเทพ การมีเทพหลายองค์และการช่วยเหลือกันในบรรดาเทพทั้งหลาย เป็นการแสดงความเป็นไปได้ของการอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมเกลียวของเทพที่มีความคิดความเห็นต่างกัน ซึ่งภาพของสังคมเทพและภาพสังคมญี่ปุ่นจะมีความคล้ายกัน คือต้องทำตนให้เข้ากับผู้อื่นและมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มได้ เทพของญี่ปุ่นมีทั้งดีและไม่ดี เทพที่ทำไม่ดีก็ไม่มีโทษเทพ ญี่ปุ่นไม่ถือว่าการทำไม่ดีนั้นเป็นบาป แต่เป็นเสมือนสิ่งสกปรกที่ต้องชำระให้สะอาดเป็นครั้งคราว มนุษย์ก็เช่นเดียวกับเทพ ดังนั้นคนญี่ปุ่นจึงมักจะสอนลูกให้ทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

อิตาซากะ, เกน (2545) เขียนหนังสือเรื่อง “ประตูลูกญี่ปุ่น” กล่าวถึง ศาสนากับคนญี่ปุ่น ว่า ศาสนาชินโตซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่นไม่กีดกันหรือใจแคบกับศาสนาอื่น และการนำ พระพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ และคริสต์ศาสนานิกายคาทอลิกเข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นก็สร้างความบาดหมาง ระหว่างผู้นับถือศาสนาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ศาสนาในญี่ปุ่นยินยอมให้ผู้นับถือศาสนาต่างกันแต่งงานกันได้ และไม่สอนศาสนาในโรงเรียนโดยทั่วไป หลังจากการปฏิรูปเมจินั้นความรู้สึกของคนญี่ปุ่นเกี่ยวกับ ศาสนาได้เบี่ยงเบนไปสู่ลัทธิบูชาสมเด็จพระจักรพรรดิ และได้ถูกใช้ความรู้สึกดังกล่าวเพื่อปลุกระดมลัทธิ ชาตินิยม อย่างไรก็ตามเมื่อตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 สมเด็จพระจักรพรรดิได้ทรงประกาศปฏิเสธ ความเป็นเทพเจ้าของพระองค์ และรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นก็สถาปนาพระองค์ให้เป็นเพียงแค่สัญลักษณ์ของ ประชาชนชาวญี่ปุ่น

นพพร สุวรรณพานิช (2551) เขียนหนังสือเรื่อง “มูมญี่ปุ่น” กล่าวถึง หมอผี-คนทรง ว่า คำว่า ชามัน ในชามันนิสต์เป็นภาษาตุงกูส์ แปลว่า หมอผี พระ และนักทำนายฝัน เป็นอาชีพที่โด่งดัง ในไซบีเรียและอินโดนีเซีย ผู้ที่เป็นชามันในประเทศญี่ปุ่นคือ ผู้ก่อตั้งนิกายใหม่หรือศาสนาใหม่ จะสังเกต ได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นเป็นชาติที่เกิดนิกายขึ้นใหม่อยู่เสมอ และหัวหน้านิกายมักเป็นคนทรง ความหมาย ของคนทรงในแถบชนบท คือ ผู้ที่ได้รับคำบอกเล่าจากสวรรค์ และมีความสามารถพยากรณ์อนาคตของ หมูบ้านได้ ดังคำเรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า ทักคุเซนมัดสุริ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของผู้เข้าทรงโดยทั่วไปคือ ผู้รักษาและหมอผี หรือที่ชาวตะวันตกเรียกว่า exorcist หมอผีญี่ปุ่นมักกล่าวอ้างว่า ได้รับการเยี่ยม เยียนจากเทพ และจิตวิญญาณที่อยู่ในภพอื่น อีกทั้งยังอ้างว่า สามารถรักษาโรค ทำนายอนาคต และ ขับไล่ผีได้ โดยทั่วไปนั้นหมอผีญี่ปุ่นจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมระหว่างมนุษย์กับวิญญาณโดยอาศัย วาจาเป็นสื่อ ปัจจุบันหมอผีญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คนทรงดังที่ชาวญี่ปุ่นเรียกว่า “มิโกะ” (medium) ซึ่งทั้งประเทศไทย ญี่ปุ่น และตะวันตก คิดเป็นร้อยละ 90 ที่มีคนทรงเป็นสตรีมากกว่าบุรุษ โดยสวมบทบาทเป็นเทพ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือจิตวิญญาณ หรือการเข้าสิงสู่และพูดผ่านคนทรง (spiritual being) และอีกประเภทหนึ่ง คือ กลุ่มดาบส นักพรต ฤๅษี ซึ่งนิยมรักษาโรค ขับไล่ผีและ เดินทางด้วยจิตวิญญาณของตน อีกทั้งยังมีความสามารถเรียกเทพให้สิงสู่ร่างกายได้

สุทพร รัตนกุล (2551) เขียนหนังสือเรื่อง “อารยธรรมญี่ปุ่น (Japanese Civilization)” กล่าวถึง กามิ (Kami) ว่า กามิอยู่ในธรรมชาติเช่น ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร เป็นต้น มีลักษณะตาม ภูมิศาสตร์ ส่วนกามิที่อยู่ในตัวบุคคลหรือสัตว์ก็มีเช่นกัน เมื่อบุคคลต่างๆ หรือสัตว์ประเภทต่างๆ ตายไป วิญญาณหรือกามิก็จะออกจากร่างทำให้เกิดเป็นประเพณีการบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป โดยตามบ้าน ของผู้นับถือศาสนาชินโตจะมีศาลเจ้าเล็กๆ ไว้บนหิ้งในบ้านเพื่ออุทิศให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับ กามิบางดวง มีความเมตตาใจดี ส่วนกามิบางดวงก็ดุร้ายเหมือนปีศาจเรียกว่า โอนิ กามิจะมาสู่โลกโดยเฉพาะกามิของ

บุคคลหรือสัตว์ที่ตายไปแล้ว เพื่อเยี่ยมเยียนสถานที่บูชา เช่น ศาลเจ้าหรืออาราม รวมถึงที่บูชาตามบ้านเรือนด้วย ทำให้สถานที่เหล่านี้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และได้รับความเคารพอย่างสูง กามิจะได้รับการบูชาอย่างดีเนื่องจากผู้ที่บูชาเชื่อว่าจะได้รับการช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหาหรือกามิช่วยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขขึ้นได้

Fairchild, William P. (2010) เขียนเรื่อง “Shamanism In Japan” กล่าวถึง คำเรียกขานคนทรงเจ้า ว่า ลัทธิการนับถือคนทรงในแถบแมนจูเรีย จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และหมู่เกาะริวกิวที่มีผู้หญิงเป็นคนทรงนั้นมีบทบาทสำคัญอย่างมาก ในประเทศญี่ปุ่นคนทรงผู้หญิงก็คือนักบวช หมอดู หมอผี ผู้รู้เหตุการณ์ล่วงหน้า และคนทรงเจ้าในศาสนาดั้งเดิม คนทรงหญิงประเทศญี่ปุ่นถูกเรียกว่า “มิโกะ” วัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นเมื่อมีคนในครอบครัวเสียชีวิตจะเชิญมิโกะไปที่บ้านเพื่อให้มิโกะทำพิธีชำระสิ่งปรกด้วยน้ำบริสุทธิ์ ในเมืองริคุชู หมู่เกาะริวกิว อุโกะคุนิ และอะคิตะ มีพิธีกรรมประเภทเดียวกันนี้ที่เกี่ยวกับการเรียกวิญญาณที่ตายแล้วเช่นกัน ประเทศญี่ปุ่นมีการเรียกขานคนทรงที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ คำที่สื่อความหมายถึงคนทรงเช่น “อิตะโกะ” ในจังหวัดอะโอะโมริ หมู่เกาะริวกิวเรียกร่างทรงว่า “ยุตะ” และ “โนะโระ” เป็นต้น แต่ “อิจิโกะ” เป็นคำที่ถูกใช้ในเกือบทุกภูมิภาคของญี่ปุ่นเพื่อเรียกมิโกะที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิญญาณ มีความคิดเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับที่มาของคำนี้ เช่น “เมืองเด็ก” – อิจิ หมายถึง เมือง และ โกะ หมายถึง เด็ก โดยเปลี่ยนจากอิจิโกะ ซึ่งเป็นชื่อของมิโกะในศาลเจ้าต่างๆ บางความคิดเห็นมองว่า เป็นการเปลี่ยนจากอิจิยามะ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในหมู่เกาะริวกิวสำหรับบุคคลที่ประกอบพิธีกรรมเพื่อติดต่อกับวิญญาณที่ตายไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นที่ว่า คำว่าคะมิอิจิโกะเป็นการยืมคำมาจากภาษาเกาหลี ภาษามองโกเลียและ ภาษาไซบีเรีย

Ledford, Adam (2015) เขียนเรื่อง “The Yuta, The Noro, And The “Okinawan Witch Trials” ว่า มีชาวต่างชาติจำนวนน้อยมากที่ทราบมาก่อนปี 1879 โอกินาวาถูกแยกเป็นประเทศจากญี่ปุ่น ซึ่งถูกเรียกว่าอาณาจักรริวกิว โดยพวกเขามีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง หมู่เกาะริวกิวมีความเชื่อด้านศาสนาที่แตกต่างเป็นของตนเองอย่างเด่นชัด ศาสนาพุทธที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่ได้ส่งอิทธิพลต่อหมู่เกาะแห่งนี้เหมือนกับประเทศญี่ปุ่นหรือประเทศจีน ในขณะที่ลัทธิขงจื้อที่ได้รับมาจากประเทศจีนและมีอิทธิพลอย่างมากในช่วงศตวรรษที่ 17 เป็นแรงกระตุ้นที่อยู่เบื้องหลังในการลดทอนบทบาทของยุตะ ซึ่งลัทธิขงจื้อได้ฝังรากลึกมากเทียบเท่ากับความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับการนับถือภูตผี วิญญาณของหมู่เกาะริวกิว ประชาชนบนเกาะมีความเชื่อเกี่ยวกับคามิต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศญี่ปุ่น โดยมีการนับถือเทพเจ้าที่คล้ายกันเป็นส่วนมาก แต่มีคามิบางประเภทเป็นวิญญาณหรือเทพประจำท้องถิ่นที่มีเฉพาะผู้คนบนเกาะนับถือเท่านั้น การสื่อสารระหว่างคามิกับมนุษย์จำเป็นต้องใช้ “ยุตะ” ยุตะ คือ คนทรงวิญญาณที่เป็นผู้หญิง เป็นกลุ่มคนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการรักษาอาการ

เจ็บป่วย ชับไล่ความโชคร้าย ภูต ผี ปีศาจ และพยากรณ์ดวงชะตา นอกจากนี้ ยังมีผู้ประกอบพิธีกรรมโดยนักบวชหญิงหรือ “โนะโระ” โนะโระ คือ นักบวชหญิงของราชสำนักหรือรัฐในอาณาจักรริวกิว หัวหน้าโนะโระเรียกว่า “ชิโคะเอะ โอทงิมิ” ซึ่งมักจะเป็นน้องหรือพี่สาวของกษัตริย์หรือญาติคนอื่น ๆ โดยตามธรรมเนียมปฏิบัติแล้วนั้นโนะโระจะมีอำนาจเทียบเท่ากับกษัตริย์ และบางครั้งจำเป็นต้องตัดสินใจแทนกษัตริย์ของอาณาจักร

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น

Lady2000 (2551) เขียนเรื่อง “ประเพณีและวัฒนธรรมเกาหลี” กล่าวถึง เจเย (พิธีบูชาบรรพบุรุษ) ว่า ความเชื่อดั้งเดิมของคนเกาหลี เมื่อบุคคลหนึ่งเสียชีวิตลงแล้ว วิญญาณของเขาจะยังไม่ไปไหน แต่จะวนเวียนอยู่ใกล้ๆ คนในครอบครัวเป็นเวลา 4 ชั่วโมงคน ซึ่งในช่วงเวลานี้ผู้ตายยังถือว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว ความสัมพันธ์อันนี้จะถ่ายทอดอยู่ในพิธีเจเย ซึ่งจัดขึ้นในวันชอลนัล (วันตรุษเกาหลี หรือ วันขึ้นปีใหม่ของเกาหลี) และเทศกาลชุกอก (เทศกาลเช่นไหว้บรรพบุรุษ) รวมทั้งวันครบรอบวันเสียชีวิตของบรรพบุรุษเหล่านั้น คนเกาหลีเชื่อว่า การที่เขามีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขก็ด้วยพรอันประเสริฐที่บรรพบุรุษมอบให้นั่นเอง เนื่องด้วย โครงสร้างทางสังคมแบบลัทธิขงจื้อที่มีมานานยังคงอยู่ในครอบครัวเกาหลีอย่างเหนียวแน่น ทำให้ผู้มีวัยวุฒิและผู้มีอาวุโสยังมีความหมายอยู่มาก ผู้เยาว์จะต้องเคารพคำสั่งของผู้อาวุโสอย่างเคร่งครัดโดยปราศจากข้อโต้แย้ง ดังนั้นบ่อยครั้งที่คนเกาหลีอาจถูกถามว่าอายุเท่าไร เพื่อประเมินความมีอาวุโส รวมทั้งสถานภาพการสมรสด้วย เนื่องจากในสังคมเกาหลีไม่ว่าบุคคลนั้นจะอายุมากเพียงใด แต่ถ้ายังไม่สมรสก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว

พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. (2553) เขียนเรื่อง “วัฒนธรรมและศาสนาของญี่ปุ่น” ว่า ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ได้แก่ ข้อที่หนึ่ง ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญในรูปธรรมมากกว่านามธรรม และให้น้ำหนักกับวิธีการมากกว่าหลักการ เช่น การเปลี่ยนศาสนาจากหลักปรัชญามาเป็น การพูดถึงบาป บุญคุณโทษและบุญกุศลในชาตินี้ การนำวิธีการของลัทธิขงจื้อมาใช้ในการปกครองหัวเมืองสมัยเอโดะมากกว่าการยึดเอาหลักปรัชญามาสั่งสอน ข้อที่สอง ประเทศญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงการนับถือศาสนานิกายต่างๆ มากมาย ทั้งการนับถือพระเจ้า เทพเจ้า และพระพุทธเจ้า ข้อที่สาม ชาวญี่ปุ่นมักจะแปลวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากภายนอกให้เป็นของชาวญี่ปุ่นเอง เช่น การดัดแปลงอักษรคันจิจากภาษาจีนให้เป็นคันนะ ข้อที่สาม พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ญี่ปุ่นตั้งแต่คริสตวรรษที่ 6 แต่เพิ่งได้รับการยอมรับว่าไม่ใช่ศาสนานอกญี่ปุ่นในภายหลัง โดยโฮเน็นและศิษย์นามว่า ชินรันในสมัยคะมะคุระ (คริสตศตวรรษที่ 12-16) โฮเน็นเป็นผู้ก่อตั้งนิกายโจโดะ สอนว่าการสวดมนต์ถึงพระพุทธรูปสามารรถไถ่ถอนสิ่งอกุศลได้ทั้งปวงแค่เพียงท่องเน็มบุตสึ (นะมุ อะมิตะ บุตสึ: ข้าขอสรรเสริญและมอบ

ความเชื่อมั่นศรัทธาแต่พระอะมิตะ) ก็เพียงพอที่จะทำให้ตนได้เข้าไปสู่ดินแดนสุขาวดี ณ เบื้องตะวันตกแห่งองค์อะมิตะ

วิชัย แสงดาวฉาย (2555) เขียนเรื่อง “เกาหลีสัก: จากมุมมองของผู้ผ่านไปเยือน” กล่าวถึงสังคมและวัฒนธรรมว่า สังคมของเกาหลีสักมีความเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็วของคนระดับชนชั้นกลาง ซึ่งมารองรับกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการค้าที่ขยายตัว คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่มุ่งหน้าเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการค้าและบริการอย่างขนานใหญ่ ส่วนคนชราเกษียณอายุหรือวัยกลางคนขึ้นไปก็ได้รับการจ้างงานอย่างดีในภาคงานบริการ เช่น ทำความสะอาดสถานที่ พนักงานรักษาความปลอดภัย ทำอาหาร ค้าขาย พนักงานขับรถ เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีผู้สูงอายุบางส่วนที่เกษียณอายุหรือลาออกจากงานก่อนเกษียณผันตนเองมาทำงานอาสาสมัครให้กับสังคมอย่างจริงจัง ได้แก่ ช่วยกำกับดูแลการจราจร ช่วยดูแลเด็กเล็กในการไปโรงเรียน เป็นต้น

Narupol (2555) เขียนเรื่อง “วัฒนธรรมญี่ปุ่น” กล่าวว่า วัฒนธรรมญี่ปุ่นมีวิวัฒนาการมายาวนานตั้งแต่ยุคโจมง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศ จนถึงวัฒนธรรมผสมผสานร่วมสมัย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ ในด้านของศิลปะดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่นมีทั้งงานฝีมือ เช่น อิเกะบะนะ (การจัดดอกไม้) การแสดง เช่น คะบูกิ โนะะ บุนระกุ และประเพณีต่าง ๆ เช่น การละเล่น พิธีชงชา ศิลปะการต่อสู้ สถาปัตยกรรมการจัดสวน อาหาร เป็นต้น ทางด้านอุตสาหกรรมก็เช่นเดียวกัน ยังมีร่องรอยของความเป็นประเทศกสิกรรมหรือเกษตรกรรมหลงเหลืออยู่ แม้ว่าความเจริญทางอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ผ่านมาจะทำให้ญี่ปุ่นได้แปรสภาพเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมสูงสุดประเทศหนึ่งของโลก ส่วนด้านประชากรนั้น ในยุคสมัยใหม่ครอบครัวญี่ปุ่นส่วนมากนิยมมีบุตรเพียงหนึ่งหรือสองคนเท่านั้น ผลก็คือ มีผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นอาศัยอยู่โดยลำพัง และคนหนุ่มสาวแต่งงานช้าลง อายุเฉลี่ยของการแต่งงานของผู้ชายคือ 29.8 ปี และผู้หญิงคือ 27.3 ปี ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อช่วยเหลือให้ทั้งคนหนุ่มสาวและผู้สูงอายุใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้น วัฒนธรรมญี่ปุ่นจึงประกอบสร้างขึ้นมาจากการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ และวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมตะวันออก

ผลการศึกษา

1. ความเป็นมา

1.1 การนับถือลัทธิดั้งเดิม

การนับถืออำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ ทำให้เกิดลัทธิการนับถือคนทรงหรือลัทธิหมอผี (Shamanism) ขึ้นประเทศเกาหลีใต้ ผู้ที่นับถือลัทธิการนับถือคนทรงนี้จะให้ความสำคัญกับผู้หญิงที่เป็นมูตังหรือคนทรงเจ้า เนื่องจากคนทรงมีพรสวรรค์และพลังวิเศษที่สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างวิญญาณ เทพเจ้า ภูต ผี ปีศาจกับมนุษย์ด้วยการประกอบพิธีกรรม อีกทั้งยังสามารถช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนทั่วไป เช่น รักษาโรคมะเร็งไข้เจ็บ การทำนาย การให้คำปรึกษา เป็นต้น ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นเกิดการนับถือลัทธิบูชาเทพเจ้า (Miko) ขึ้น เป็นลัทธิที่ผู้หญิงบทบาทสำคัญด้านการเผยแผ่ศาสนา ผู้หญิงเหล่านี้คือนักบวช ผู้พยากรณ์ แม่มด โทโร หมอผีในศาสนาพื้นบ้าน และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมหลักในศาสนาจักรชินโตด้วย ผู้คนจะเรียกผู้หญิงเหล่านี้ว่า มิโกะ แม้ว่าชื่อของลัทธิของทั้งสองประเทศมีความแตกต่าง แต่ลักษณะของการให้ความสำคัญกับผู้หญิงและบทบาทหน้าที่ของเธอมีความเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการชาวญี่ปุ่นหลายท่านปฏิเสธว่าลัทธิบูชาเทพเจ้าคล้ายกับลัทธิหมอผี มีการกล่าวว่า ผู้คนกราบไหว้มิโกะดั่งตั้งเป็นเทพเจ้า และตัวมิโกะเองยังเชื่อว่าตนเองเป็นเทพเจ้าที่ไม่ได้เป็นเพียงผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าและวิญญาณเหมือนดั่งหมอผี บ้างก็กล่าวว่า แม้จะแยกความแตกต่างระหว่างหมอผีกับมิโกะได้ยากแต่มีความแตกต่างพื้นฐานให้เห็นอยู่ มิโกะถูกใช้ในหลายๆ วัตถุประสงค์ อีกทั้งมิโกะจะไม่มีอาการทางประสาทและเป็นโรคภัยดังที่หมอผีเป็น (Fairchild, 2010a: 22) นอกจากนี้วิญญาณทั่วไปสามารถเข้าสิงร่างมิโกะได้ ส่วนหมอผีนั้นวิญญาณที่จะเข้าสิงได้จะต้องเป็นวิญญาณเฉพาะเท่านั้น

1.2 การนับถือวิญญาณ

การนับถือวิญญาณสำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้น มองว่าวิญญาณทุกตนคือเทพเจ้า กล่าวคือ เทพเจ้ามีตั้งแต่ระดับยิ่งใหญ่ที่สุด รองลงมาและระดับล่างสุด ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งมีชีวิตแล้วไม่มีชีวิตล้วนมีคະมิ ซึ่งคำนี้จะนิยมใช้เรียกเทพเกือบทั้งหมด อีกทั้ง ผู้คนยังเชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะและยังเชื่อว่าวิญญาณสามารถเปลี่ยนร่างไปเป็นเทพเจ้าบรรพบุรุษได้ นอกจากนี้สำหรับคนทรงญี่ปุ่นแล้ววิญญาณสัตว์ก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะครอบครัวที่เลี้ยงวิญญาณสัตว์และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพวกมัน มิโกะได้วิญญาณผู้ที่ทักขมาจากเทพเจ้าและวิญญาณเหล่านั้นนั่นเอง อีกด้านหนึ่ง ในประเทศเกาหลีใต้อิทธิพล

ของลัทธิขงจื้อเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับบุคคลในครอบครัว รวมถึงการเช่นไหว้บรรพบุรุษ มีความสำคัญต่อแนวความคิดด้านการนับถือวิญญาณอย่างมาก ทำให้คนเกาหลีก็ไม่นิยมเชื่อและนับถือ วิญญาณสัตว์หรือวิญญาณอื่น ๆ มากมายเหมือนกับญี่ปุ่น จากการศึกษา คนเกาหลีเชื่อว่าเหล่า วิญญาณบรรพบุรุษต่างๆ ยังคงมีบ่วง ความเป็นห่วงและรู้สึกกังวล จึงคิดว่าจะต้องทำพวกเขาหมด บ่วงและความกังวลเหล่านี้ไป จึงนิยมจ้างวานให้มูตังเข้าทรงวิญญาณบรรพบุรุษหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และเทพเจ้า

1.3 ประเภทของคนทรงเจ้า

การแบ่งประเภทมูตังนั้นมี 2 แบบ ได้แก่ การแบ่งประเภทตามการกลายมาเป็นมูตัง และการแบ่งประเภทโดยใช้ปัจจัยด้านพื้นที่และวัฒนธรรม สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ผู้จัดทำได้ใช้เกณฑ์การ แบ่งประเภทตามการกลายมาเป็นมูตัง ดังนั้นจะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ มูตัง ประเภทคังชินมูและมูตังประเภทเซชิมมู

(1) มูตังประเภทคังชินมู คือ ผู้ที่กลายเป็นมูตังจากประการณ์ทางวิญญาณและสามารถรับ พลังวิญญาณได้โดยง เช่น มูตังแบบทั่วไป² และมูตังแบบมยองคู³ เป็นต้น

(2) มูตังประเภทเซชิมมู คือ ผู้ที่กลายเป็นมูตังโดยการสืบทอดจากบรรพบุรุษและจะมีพลัง วิญญาณได้เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมหรือคุษ เช่น มูตังแบบชิมบัง⁴ และมูตังแบบทันกล⁵ เป็นต้น (จารูวัฒน์ คงหิน, 2552ก: 19)

ในขณะที่การจัดหมวดหมู่มิโกะในญี่ปุ่นมีหลากหลายรูปแบบ เนื่องจากมิโกะมีหน้าที่มากมาย และแตกต่างกัน Nakayama (1930: n.d., quoted in Fairchild, 2010b: 30) ได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ มิโกะที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้า และมิโกะที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้า เรียกมิโกะที่ทำงานใน ศาลเจ้าว่า “Kanagi Kei no Miko” และเรียกมิโกะที่ทำพิธีนอกศาลเจ้าว่า “Kuchiyose Kei no Miko” มิโกะที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้ามาจากครอบครัวชนชั้นสูงและมีสายเลือดที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า ส่วนมิโกะที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าที่มาจากชนชั้นล่างและชนชั้นกลาง คุณ Nakayama ยอมรับว่าทั้งสองประเภทไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ความเป็นจริงนั้นการแบ่งแยกประเภทคนทรง เจ้าของญี่ปุ่นยังสามารถแยกย่อยแตกแขนงไปได้อีกหลายกลุ่ม เช่น การแบ่งตามคันธนูสั้นและยาว การตามการอยู่อาศัยในเมืองและชนบท เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่มีโกะทุกประเภทมีเหมือนกันคือ การถูกวิญญาณเข้าสิงหรือการเข้าทรง และมีการประกอบพิธีกรรมประเภทเดียวกัน ซึ่งตรงกันข้าม กับมูตังของประเทศเกาหลีใต้ที่มีพิธีกรรมหลายประเภท อีกทั้งการประกอบพิธีกรรมไม่ใช่สิ่งจำเป็น

² มูตังต้องมีประสบการณ์ในการถูกวิญญาณสิงมาก่อน คนทรงที่เป็นผู้ชายหรือฝักขูดที่ส่วนมากจะอยู่ในภาคกลางหรือภาคเหนือของ ประเทศเกาหลีจะถูกจัดให้อยู่ในประเภทนี้

³ มูตังจะประทับทรงวิญญาณของผู้เสียชีวิต โดยเฉพาะวิญญาณของเด็กเพื่อทำนายโชคชะตา ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาโดยไม่ จำเป็นต้องประกอบพิธีกรรม

⁴ มูตังจะให้ความสำคัญกับความเชื่อเรื่องพระเจ้าและพลังวิญญาณ มีการประกอบพิธีกรรม

⁵ มูตังเน้นการประกอบพิธีกรรมเป็นหลัก การประกอบพิธีกรรมจะไม่มีบทบาทเกี่ยวกับพระเจ้าและไม่มีการเข้าทรง

สำหรับมูตังบางกลุ่ม และไม่จำเป็นจะต้องมีความสามารถด้านการเข้าทรงทุกคนก็สามารถเป็นคนทรงเจ้าได้

1.4 หน้าที่ของคนทรงเจ้า

คนทรงเจ้าของประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้มีบทบาทหน้าที่คล้ายกัน คือ การขับไล่วิญญาณชั่วร้าย รักษาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนทั่วไป การพยากรณ์หรือทำนายทายทักด้านต่างๆ เช่น การแจ้งเตือนเรื่องภัยพิบัติธรรมชาติ อาชีพการงาน เป็นต้น และหน้าที่ที่สำคัญคือการเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับวิญญาณและเทพเจ้า อีกทั้งยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ด้วยจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยการรักษาชีวิตและมอบความสงบสุขในการดำรงชีวิตให้ยืนยาวต่อไป

1.5 การกลายมาเป็นคนทรงเจ้า

การกลายมาเป็นคนทรงเจ้าของมูตังกับมิโกะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะมาเป็นมิโกะได้นั้นต้องผ่านการฝึกฝนอย่างหนักและใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างน้อย 2-8 ปี ซึ่งผู้เข้าสมัครจะต้องเข้าใจเทคนิคของพิธีกรรมและพิธีการอัญเชิญเทพเจ้าหรือวิญญาณมาประทับในร่างกายมนุษย์ รวมทั้งท่องบทสวดและทำพิธีต่างๆ ได้ และเมื่อสำเร็จการศึกษาจะมีพิธีจบการศึกษาอย่างเป็นทางการ ผู้จบการศึกษาจะถูกวิญญาณผู้พิทักษ์⁶ของตนเองเข้าสิง และจะมีการจัดพิธีการแต่งงานระหว่างมิโกะกับวิญญาณผู้พิทักษ์เพื่อให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับมูตังที่จะต้องเคยมีประสบการณ์ด้านการเจ็บป่วยทางร่างกายที่ไม่สามารถรักษาได้ แต่จะรักษาได้ก็ต่อเมื่อมีการยอมรับวิญญาณที่จะกลายมาเป็นหนึ่งเดียวกัน เมื่อยอมรับวิญญาณนั้นแล้วก็จะกลายมูตัง นอกจากนี้ยังมีมูตังที่เกิดจากการสืบทอดโดยไม่เต็มใจ ซึ่งมูตังกลุ่มนี้จะมีบทบาทคล้ายกับนักบวชในทางศาสนาที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมและพยายามเข้าถึงสิ่งที่ตนนับถือ เนื่องจากไม่มีพลังวิญญาณในการประทับร่างทรง

1.6 พิธีกรรม

1.6.1 การเข้าสิงหรือการเข้าทรง

ในพิธีกรรมของมูตังนั้น เทพเจ้าแต่ละองค์จะมีวิธีการเข้าทรงที่แตกต่างกัน อีกทั้งเทพเจ้าแต่ละองค์นั้นก็จะมีบทบาท ความคิด ความสนใจ และความพิเศษแตกต่างกัน ทำให้ขณะที่มีการเข้าทรงมูตังมักแสดงอาการปฏิกิริยาแปลกประหลาดอย่างบ้าคลั่งเพื่อสื่อว่าวิญญาณและเทพเจ้าคือตนใด ในญี่ปุ่นมีการเข้าทรงเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษเช่นเดียวกับเกาหลีใต้ แต่วิญญาณบรรพบุรุษสำหรับชาวญี่ปุ่นแล้วนั้นถือว่าเป็นเทพเจ้าบรรพบุรุษ ในความเป็นจริงแล้วนั้นการเข้าสิงของเทพเจ้า

⁶ เทพเจ้าประจำครอบครัว เทพเจ้าเจ้าแห่งธรรมชาติ วิญญาณสัตว์ รวมทั้งเทพเจ้าในศาสนาพุทธและศาสนาชินโตเป็นวิญญาณผู้พิทักษ์ ซึ่งมีมิโกะทุกคนจะมีวิญญาณผู้พิทักษ์ที่เป็นวิญญาณดี

และวิญญานต่างๆ มิได้เกิดขึ้นเฉพาะสำหรับมนุษย์เท่านั้น แต่ยังมี การเข้าสิงปรากฏการณ์และวัตถุทางธรรมชาติ พืช สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และการเข้าสิงสัตว์ รูปแบบการเข้าสิงที่ดีที่สุดก็คือ การเข้าสิงมนุษย์นั่นเอง เพราะมนุษย์จิตใจอ่อนไหว เทพและวิญญานจึงกำหนดให้ทำสิ่งต่างๆ ได้ง่าย

1.6.2 บทสวด

บทสวดในการประกอบพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ บทสวดมักอยู่ในรูปแบบที่พูดตามยาก และการตีความหมายก็ยากเช่นเดียวกัน การถ่ายทอดบทสวดอยู่ในลักษณะเล่ากันปากต่อปากจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ซึ่งไม่มีจดบันทึกเป็นลักษณะอักษร คำบางคำในบทสวดส่วนใหญ่ไม่มีความหมายและไม่ชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้นคนทรงมักมีการใช้ภาษาพิเศษซ่อนความหมายของบทสวด แม้ว่าผู้คนที่คลั่งไคล้ในพิธีกรรมไม่สามารถเข้าใจ แต่พวกเขาก็รู้สึกเลื่อมใสศรัทธาทุกครั้งเมื่อได้ยินบทสวด

1.6.3 องค์ประกอบของพิธีกรรม

(1) เครื่องแต่งกาย

อุปกรณ์เครื่องแต่งกายมีจำนวนมากมาย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับแต่ละภูมิภาคหรือแต่ละศาลเจ้า แต่เครื่องแต่งกายแบบดั้งเดิมของมิโกะทุกคนที่จำเป็นต้องสวมใส่มิได้ดังต่อไปนี้ ฮะกะมะหรือกระโปรงยาวสีแดงมีรอยจีบเล็กน้อยถูกผูกด้วยโบว์สีขาว สวมเสื่อฮาโอรินสีขาวหรือเสื่อคลุมชั้นนอก และบางครั้งจะติดริบบิ้นสีแดงหรือสีขาวไว้ที่ผม ส่วนลักษณะการแต่งกายของมูตังนั้นมีความสัมพันธ์กับประเภทของเทพเจ้า อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่เช่นเดียวกับมิโกะ นอกจากนี้ พื้นฐานเสื้อผ้าของมูตังมาจากชุดข้าราชการต่างๆ ในสมัยโชซอน ทั้งข้าราชการทางการเมืองและทหาร ในขณะที่หมวกและเครื่องประดับบนศีรษะจะเป็นอุปกรณ์ที่สวมเพื่อแสดงถึงสถานะหรือตำแหน่งทางสังคม

(2) อุปกรณ์

มิโกะมักใช้เครื่องมือและอุปกรณ์แตกต่างกันไป อุปกรณ์ที่สำคัญได้แก่ ต้นไม้หรือชิ้นส่วนของต้นไม้ เสาค้ำ ไม้คาน ขดเชือก สร้อยประคำ ตุ๊กตา ดาบ กล่องเดินทาง⁷ และกระบอก⁸ อีกทั้งมิโกะมักจะใช้กระดิ่ง กลอง เทียนไขและขามข้าว ให้การประกอบพิธีกรรมของพวกเขาด้วย ส่วนการประกอบพิธีกรรมของมูตังเพื่อให้ประสบความสำเร็จก็จำเป็นต้องมีลูกกระพรวนขนาดเล็กสี่ทอง พัด ตรีศูล ดาบ มีด ดาบคู่ และเรือขนาดเล็ก

(3) อาหาร

การประกอบพิธีกรรมของคนทรงเจ้าทั้งสองประเทศ มักจะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อใช้ในการเซ่นไหว้ เช่น เหล้าโซจูของเกาหลี สาเกของญี่ปุ่น ในขณะที่อาหารนั้นจะมีความหลากหลาย เช่น ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา และเนื้อสัตว์ ซึ่งอาหารต่างๆ ยังไม่มีการปรุงแต่งใดๆ ทั้งสิ้น

⁷ กล่องเดินทางถือเป็นแหล่งพลังของคนทรง เป็นที่พักพิงของวิญญาน และเป็นทีไล่หรือจับวิญญาน

⁸ กระบอกจะเชื่อมโยงกับวิญญานจิ้งจอกและการมาปรากฏตัวของเทพเจ้าแห่งภูเขา ในทุกๆ ฤดูใบไม้ผลิกระบอกยังถูกใช้ในการจับวิญญานจิ้งจอกในระหว่างพิธีไล่วิญญานด้วย

องค์ประกอบต่างๆภายในพิธีกรรมนั้นมีเพื่อให้การประกอบพิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น แล้วนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถเห็นได้จากการใช้ความหมายเชิงสัญลักษณ์จำนวนมาก เช่น สี่รุ้งของเสื้อมูตังสวมใส่ในขณะประกอบพิธีกรรมเป็นสัญลักษณ์ของสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างโลกมนุษย์และโลกวิญญาณเช่นเดียวกับสีที่หลายหลายของอาหารสำหรับเซ่นไหว้ หรือมีการใช้อาวุธเป็นสัญลักษณ์แห่งการทำลายล้างที่เอาไว้ขับไล่ดวงวิญญาณที่เชื่อว่าเป็นต้นเหตุของความไม่พึงปรารถนาอย่างพวกโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ (จารุวัฒน์ คงหิ้น, 2552ข: 33) รวมทั้งในศาสนาจีนโตนั้น สีขาวเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความบริสุทธิ์ ขณะที่กล่องเดินทาง สร้อยประคำ และกระบอกซีให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับการบูชาสัตว์หรือการสลักรูปบนเสา และตุ๊กต้ายังสื่อให้เห็นถึงวิญญาณสัตว์ เป็นต้น

1.6.4 การประกอบพิธีกรรม

มูตังอัญเชิญเทพเจ้าและวิญญาณโดยการเข้าทรง แล้วพยากรณ์ และให้ความบันเทิงเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่บรรดาวิญญาณร้ายที่เชื่อว่าเป็นต้นเหตุของความอับมงคลหรือความเจ็บป่วยต่างๆที่เกิดขึ้น โดยการเต้นรำ ขับร้องมูกา⁹ และบรรเลงดนตรีที่ครึกครื้น เนื่องจากดนตรีจะช่วยทำให้มูตังเข้าสู่จิตในภวังค์ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้ผู้คนลิ้มความรู้สึกต่างๆ ที่มีอยู่ ทั้งความโกรธ ความคับแค้นใจ ความผิดหวัง มาสู่ความรู้สึกตื่นเต้นดีใจ ความหวัง และความสนุก (จารุวัฒน์ คงหิ้น, 2552ค: 28) ส่วนมิโกะมีลักษณะการเข้าทรงและมีการทำนายโชคชะตาเช่นเดียวกับมูตัง นอกจากนี้ยังมีพิธีการชำระล้างบาปด้วยน้ำ และการร่ายรำคาสุระ¹⁰ซึ่งเป็นการร่ายถวายเทพเจ้า ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเฉลิมฉลองและแสดงความขอบคุณต่อเหล่าเทพ หากมองถึงวิธีการพื้นฐานของคนทรงเจ้าในการประกอบพิธีกรรมมีความเหมือนกัน คือ เริ่มต้นด้วยการเตรียมตัวก่อนทำพิธี แล้วท่องบทสวด ทำพิธี เข้าทรง และกลับมาสู่สภาวะปกตินั่นเอง

⁹ มูกา หมายถึง เพลงของมูตัง ซึ่งมูตังที่ประสบความสำเร็จจะมีเสียงที่ไพเราะทั้งการเล่าเรื่อง การร้อง การสวด และการรำยมนต์

¹⁰ ละครโนห์ (Noh) ซึ่งเป็นการแสดงที่เก่าแก่ของญี่ปุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากการร่ายรำคาสุระ

2. เปรียบเทียบพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบ

2.1 บทบาทหน้าที่ของคนทรงเจ้า

2.1.1 บทบาทหน้าที่ของมูตัง

ยุคอดีตความคิดด้านไสยศาสตร์มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนเกาหลีอย่างมาก ทำให้มูตังเป็นที่ยอมรับ และกลายเป็นผู้นำของหมู่บ้านและชุมชน กลุ่มชนเผ่าเล็กๆ หลายกลุ่มมีมูตังเป็นโหราจารย์ประจำชนเผ่าของแต่ละชนเผ่า ในยุคก่อนสามอาณาจักรมีการจัดเทศกาลขึ้น ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อบูชาสวรรค์โดยมีการรับประทานอาหาร การดื่ม การร้องเพลง และการเต้นรำตลอดทั้งวัน นอกจากนี้ยังมีการประกอบพิธีกรรมหรือคชที่มีมูตังทำหน้าที่เข้าทรงอยู่ด้วย

ต่อมาในยุคสามอาณาจักร คือ อาณาจักรโคกูรยอ อาณาจักรแพ็กเจ และอาณาจักรชินลา เริ่มมีศาสนาอื่นๆ เข้ามา มูตังในสมัยนี้จะอยู่ภายในราชสำนักเปรียบได้กับเป็นที่ปรึกษาให้กับกษัตริย์ที่มีอำนาจของแต่ละอาณาจักร บทบาทของมูตังอยู่ในระดับของการตัดสินใจของกษัตริย์

ยุคโคกูรยอและยุคโชซอนได้มีการจดบันทึกลงในหนังสือบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า “ซัมกุกซากิ” ได้กล่าวถึงมูตังกับบทบาทต่างๆ ในยุคนี้ไว้ เช่น การประกอบพิธีกรรมเพื่อขอฝนในช่วงปีค.ศ.1020-1734 ซึ่งถูกบันทึกไว้ถึง 40 ครั้ง การประกอบพิธีกรรมภายในพระราชวังโดยมีการบรรจุมูตังให้อยู่ในราชสำนัก มีการจัดเก็บภาษีมูตังเป็นสิ่งของตอบแทน นอกจากนี้ ในปีค.ศ. 1428 ช่วงยุคโชซอน รัฐบาลได้อนุญาตให้มูตังสามารถอาศัยอยู่บริเวณบ้านของประชาชนทั่วไปได้เพื่อรักษาผู้ป่วยในแต่ละหมู่บ้าน และมีนโยบายว่าหากมูตังคนใดไม่ได้รักษาผู้ป่วยจะถูกลงโทษ หากคนใดรักษาผู้คนได้มากก็จะได้รับอัตรภาษี อย่างไรก็ตาม แม้มูตังจะมีบทบาทมากมาย แต่พวกเขามักถูกกลั่นแกล้งโดยคนภายในราชสำนักที่อ้างว่า พิธีกรรมบางพิธีเป็นพิธีที่น่ารังเกียจ อีกทั้งยังมีการขับไล่มูตังออกจากกำแพงเมือง โดยจากบันทึกในช่วงค.ศ. 1428-1814 มีมูตังถูกขับไล่ออกจากกำแพงเมืองทั้งหมด 15 ครั้ง (จารุวัฒน์ คงหิ้น, 2552ง: 36)

ช่วงหลังการประกาศอิสรภาพจากการเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น รัฐบาลของประธานาธิบดีปาร์ค จอง ฮี ได้มีกระบวนการการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความทันสมัย ทำให้มูตังถูกลดบทบาทลง นอกจากนี้ยังมีนโยบายการพัฒนาสังคมเกษตรกรรมให้กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมเพื่อให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต จึงพยายามนำแนวความคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เข้ามาแทนแนวความคิดความเชื่อดั้งเดิม ทำให้มูตังต้องเผชิญกับการดำรงอยู่ในสังคมท่ามกลางศาสนาที่มีอิทธิพลคือศาสนาพุทธที่เข้ามามีบทบาทอย่างเนิ่นนาน และศาสนาคริสต์ที่เข้ามาพร้อมกับวิทยาศาสตร์และความรู้ใหม่ๆ มูตังจำนวนมากจึงต้องปกปิดตัวเอง

มูตังเริ่มกลับมีบทบาทอีกครั้งตั้งแต่ช่วงปีค.ศ. 1981-1992 รัฐบาลเล็งเห็นว่า วัฒนธรรมมีมูลค่าทางเศรษฐกิจจึงได้ส่งเสริมทางด้านศิลปะทั้งแบบดั้งเดิมและร่วมสมัย และเร่งพัฒนาวัฒนธรรมในส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังมอบสวัสดิการเพื่อทำนุบำรุงวัฒนธรรม ช่วงปลายทศวรรษ 1990 เกิด

กระแส Korean Wave หรือกระแสเกาหลี หรือคลื่นเกาหลี¹¹ ทำให้ลัทธิการนับถือคนทรงได้รับการถ่ายทอดผ่านทางสื่อต่างๆ มากขึ้น รัฐบาลมิได้ปกปิดการมีอยู่ของมูตัง แต่ทำให้มูตังมีบทบาทที่นอกจากจะเป็นคนทรงแล้ว ยังกลายเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เช่น การแสดงระบำหน้ากากของหมู่บ้านฮาฮเว ซึ่งมีการประกอบพิธีกรรมของคนทรงผสมอยู่ด้วยนั้นได้รับการส่งเสริมให้เป็นหนึ่งในการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศเกาหลีได้ อย่างไรก็ตาม ในปีค.ศ. 1997 เกิดวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อให้ค่ารักษาพยาบาลมีราคาสูงยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนชนชั้นกลางและชนชั้นกลางหันมาใช้บริการการรักษาแบบพื้นบ้านด้วยการประกอบพิธีกรรมของมูตัง ทำให้จำนวนมูตังมีเพิ่มมากขึ้น

ในปัจจุบันนี้ บทบาทหน้าที่ของมูตังยังคงคล้ายกับในอดีตแต่ถูกลดทอนความสำคัญลง เนื่องจากตัวของมูตังเองก็มีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ เช่น การรู้จักใช้ประโยชน์จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต ทั้งการเผยแพร่วิดีโอการประกอบพิธีกรรม การแสดงอภินิหารพร้อมกับระบุข้อมูลการติดต่อกับมูตัง นอกจากนี้ยังมีการสร้างเว็บไซต์ที่เป็นศูนย์รวมลัทธิการนับถือคนทรงไว้มากมาย การปรับตัวดังกล่าวสามารถเข้าถึงกลุ่มคนสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่ต้องการให้ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้า ทำให้มูตังและพิธีกรรมมีบทบาทเพิ่มขึ้นมาอีกอย่างหนึ่ง คือ การเป็นสินค้าด้านวัฒนธรรม ซึ่งทำหน้าที่แสดงการร่ำรวยของมูตังและการประกอบพิธีกรรมหรือคุชให้นักท่องเที่ยวได้รับชมนั่นเอง

2.1.2 บทบาทหน้าที่ของมิโกะ

เดิมทีหน้าที่ของมิโกะ คือ ผู้รักษาและหมอผี และบ่อยครั้งที่เหล่ามิโกะจะกล่าวอ้างว่า ได้รับการเยี่ยมเยือนจากเทพ และจิตวิญญาณที่อยู่ในภพอื่นๆ นอกจากนี้มิโกะยังสามารถรักษาโรคทำนายอนาคต และขับไล่ผีได้ รวมทั้งมีพรสวรรค์ในการติดต่อกับวิญญาณที่เพิ่งตายไปเรียกว่า คุจิโยะเสะ (kuchiyose) หรือ มิโกโซ (migusou) คือการเรียกพวกภูตผีวิญญาณหรือสิ่งต่างๆ ที่มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ เข้ามาประทับสถิตในร่างของมนุษย์ แล้วพูดและสื่อสารผ่านทางร่างนั้นอีกด้วย

ตามบันทึกประวัติศาสตร์จีน หรือ Wei-shi ที่ถูกบันทึกด้วยภาษาจีนช่วงประมาณกลางศตวรรษที่ 3 ได้บันทึกเรื่องราวของฮิมิโกะไว้ด้วย ซึ่งฮิมิโกะคือ หญิงที่ได้ปกครองนคร ฮิมิโกะทำหน้าที่ดูแลควบคุมเรื่องสิทธิของผู้หญิงและบริหารประเทศผ่านน้องชายของตัวเอง อีกทั้งฮิมิโกะยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าและวิญญาณ นอกจากนี้ตามบันทึกประวัติศาสตร์อื่นๆ ยังมีรายงานว่า ภรรยาของจักรพรรดิบางพระองค์เป็นคนทรงเจ้า และการประกอบพิธีกรรมของภรรยาจักรพรรดินั้นเกิดขึ้นก่อนสงครามเกาหลี แต่กระนั้นหลักฐานเหล่านี้มักไม่มีนักวิชาการคนใดกล่าวถึง จึงไม่พบหลักฐานที่เพียงพอมากนัก (Fairchild, 2010c: 49)

¹¹ Korean Wave นั้นเป็นความตั้งใจของรัฐบาลเกาหลีที่ต้องการให้ประเทศเกาหลีเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเรื่องของความสัมพันธ์ทางการทูต เศรษฐกิจ การค้า รัฐบาลเกาหลีจึงได้ให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสารและส่งเสริมวัฒนธรรมเกาหลีออกสู่สายตาคนทั่วโลกมากขึ้น

เมื่ออิทธิพลจากประเทศจีนเข้ามา ก็นำเอาแนวความคิดด้านศาสนาพุทธ ลัทธิขงจื้อ และ ลัทธิเต๋าเข้ามาด้วย ส่งผลกระทบให้มีโกะถูกลดบทบาทลง เพราะแนวความคิดชายเป็นใหญ่นั้นมีการ สอดแทรกเข้ามาพร้อมกับศาสนาพุทธ ลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋า อีกทั้งยังทำให้แนวความคิดดั้งเดิม เป็นระบบระเบียบมากขึ้น มีคัมภีร์ จนกลายเป็นศาสนาชินโตที่มีนักบวช นักพรต และพระ ทำ หน้าที่เป็นหัวหน้าศาลเจ้า และมีมิโกะเป็นเพียงผู้ช่วยในการประกอบพิธีกรรม ร่ายรำระบำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ขณะที่อิทธิพลดังกล่าวแผ่ขยายไปทั่วอาณาจักรยามาโตะ อาณาจักรริวกิว กลับได้รับผลกระทบมากนัก ซึ่งการที่ความคิดความเชื่อดั้งเดิมยังคงอยู่และมีเอกลักษณ์เป็นของ ตนเอง ทำให้คนทรงเจ้าผู้หญิงยังคงมีบทบาทสำคัญไปจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประชาชนในอาณาจักรเรียก พวกเขาว่า “ยูตะ” กับ “โนะโระ”¹² ยูตะคือคนทรงวิญญาณที่เป็นผู้หญิง เป็นกลุ่มคนที่มี ประสบการณ์มาหลายศตวรรษ ส่วนโนะโระคือ นักบวชหญิงของราชสำนักหรือรัฐในอาณาจักรริวกิว หัวหน้าโนะโระถูกเรียกว่า “ชิโคะเอะ โอหิมิ” ซึ่งมักจะเป็นน้องหรือพี่สาวของกษัตริย์หรือญาติคน อื่นๆ ตามหลักการแล้วเธอจะมีอำนาจเทียบเท่ากับกษัตริย์

แม้ว่าต่อมาในสมัยโตกุจาวาจะมีการก่อตั้งศาสนาใหม่เกิดขึ้น และแนวคิดของการก่อตั้งบาง ศาสนาจะเกี่ยวข้องกับเทพเจ้าหรือคะมิ อำนาจพิเศษ เป็นต้น แต่เหล่าผู้ก่อตั้งศาสนาใหม่นิยมเป็น เพศชาย พวกมิโกะจึงยังคงถูกลดบทบาทลงเช่นเดิม

ต่อมาช่วงหลังๆของศตวรรษที่ 17 และต้นศตวรรษที่ 18 ในบันทึกการพิจารณาคดีของ อาณาจักรริวกิว ค้นพบหลายๆ คดีที่เป็นการฆาตกรรมถูกอ้างถึงคำสาปแช่งหรือความอับมงคลของยู ตะ ยูตะถูกกล่าวหาเป็นระยะๆ ว่าเรียกหรือสั่งวิญญาณให้ไปฆ่าคน การกระทำเป็นการลดทอน บทบาทของยูตะลง ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ราชวงศ์และราชสำนักจึงล้ม สลายไป ทำให้หญิงสาวที่ทำหน้าที่เป็นโนะโระได้สูญหายไปบ้างด้วย

ในยุคโลกาภิวัตน์ ทว่าทั้งเกาะญี่ปุ่นนั้นจะสามารถพบเห็นการแสดงความสามารถพิเศษของมิ โกะได้ยาก เพราะหญิงสาวทุกคนมาสามารถรับจ้างเป็นมิโกะได้ และบทบาทหน้าที่หลักๆ ของมิโกะ ในปัจจุบัน คือ การเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้า คนขายเครื่องรางของขลัง ผู้ช่วยประกอบพิธีกรรม ต่างๆ และร่ายรำคะงุระในพิธีกรรมต่างๆ แต่คนทรงเจ้าที่จังหวัดโอกินาว่ายังคงมีบทบาทหน้าที่และ มีความสำคัญ ซึ่งแม้ว่าพวกยูตะอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นฆาตกรอยู่เป็นระยะๆ แต่พวกเขาก็ยังถูกขอ คำปรึกษาจากประชาชนทุกชนชั้นของสังคม รวมทั้งนักปราชญ์บางคนที่ต้องการจะมีความสามารถ และในความเป็นจริงยังคงมีการประกอบพิธีของยูตะอยู่ในทุกวันนี้ และยูตะน่าจะมีอิทธิพลมากที่สุด ต่อคะมินจู¹³ในปัจจุบันนี้ ซึ่งคะมินจูจะเป็นคนที่ได้รับความเคารพนับถือและค่อนข้างเป็นที่เกรงกลัว ของประชาชนทั่วไป

¹² ตำแหน่งของโนะโระโดยทั่วไปจะได้รับการสืบทอดจากทางมารดาและเป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์ ในทางกลับกัน ยูตะเป็นได้ เฉพาะตัวบุคคลที่สามารถใช้พลังจิตและสื่อสารกับวิญญาณได้

¹³ คะมินจูเป็นบุคคลพิเศษที่ร่ำเรียนสืบทอดวิชาโบราณตั้งแต่อาณาจักรริวกิว ซึ่ง "คะมินจู" นี้ส่วนใหญ่จะเป็น "โนะโระ"

2.1.3 สรุป

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น บทบาทหน้าที่ของมูตังและมิโกะมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในอดีตพวกเธอได้รับการไว้วางใจจากทั้งประชาชนและกษัตริย์หรือผู้นำ จึงมีช่วงหนึ่งที่พวกเธอต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำและคนทรงเจ้าในเวลาเดียวกัน เมื่อประเทศมีการพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้หน้าที่ของมิโกะและมูตังถูกลดบทบาทลง แต่อย่างไรก็ตาม จุดเปลี่ยนของคนทรงทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันหลายประการ

ประการแรก คือ จุดเริ่มต้นของการถูกลดทอนบทบาทหน้าที่ ช่วงเวลาที่ถือว่าเป็นยุคมืดของมูตังเป็นช่วงภายหลังจากสถาปนาเป็นสาธารณรัฐเกาหลีแล้ว และมีการเข้ามาของแนวความคิดตะวันตก การมีเหตุมีผล ได้เข้ามาแทนที่ความเชื่อดั้งเดิมทำให้เหล่ามูตังต้องปกปิดตนเอง ในทางตรงข้าม มิโกะถูกลดหน้าที่ลงด้วยการเข้ามาของประเทศจีนซึ่งเป็นเจ้าแห่งอิทธิพลของอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกที่ให้เกียรติและความสำคัญกับผู้ชายเป็นหลัก ทำให้มิโกะต้องทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยในพิธีกรรมและศาลเจ้า การทรงเจ้ามิใช่หน้าที่ของเหล่ามิโกะอีกต่อไป อีกทั้งช่วงเวลานั้นญี่ปุ่นยังมีการปกครองแบบศูนย์อำนาจอยู่ ซึ่งยังมีได้มีการพัฒนาประเทศที่ก้าวไกลมากนักแต่มิโกะกลับถูกลดบทบาทลงเสียแล้ว

ประการที่สอง คือ การกลับมาให้ความสำคัญกับพวกเธออีกครั้ง ตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 8 เป็นต้นมา มิโกะยังคงถูกลดบทบาทหน้าที่ลงเรื่อยๆ ซึ่งแตกต่างกับมูตังของเกาหลีใต้ที่รัฐบาลให้การสนับสนุนจากการเล็งเห็นความสำคัญของการดำรงอยู่ของพวกเธอ ทำให้พวกมูตังไม่ต้องปิดบังตัวตนอีกต่อไป แต่รัฐบาลกลับทำให้มูตังเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กับการทำหน้าที่เป็นคนทรงเจ้าด้วย

ประการที่สาม คือ บทบาทของคนทรงเจ้าทั้งสองประเทศที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน มูตังยังคงทำหน้าที่ทรงเจ้าเข้าผี ทำนาย พยากรณ์ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่ทุกข์ร้อนเช่นเคย และยังเพิ่มเติมหน้าที่ด้วยการเป็นสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกด้วย พวกมูตังดำรงอยู่เช่นนี้ได้มิใช่แค่การได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่านั้น พวกเธอยังเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดด้วยการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอีกด้วย ขณะที่มิโกะทำหน้าที่เป็นนักบวชสาว ผู้ช่วยหัวหน้าศาลเจ้า ร่ายรำคาสุระ และยังรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้วยการเปลี่ยนบทบาทมาเป็นสาวน้อยผู้จำหน่ายเครื่องรางให้กับศาลเจ้าต่างๆ แต่กลุ่มมิโกะในจังหวัดโอกินาวาที่เรียกว่า “ยูตะ” ก็ยังคงทำหน้าที่คล้ายกับมูตังในเกาหลีใต้ และหากมองลึกลงไปยูตะอาจเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของจังหวัดโอกินาวาที่ดูลึกลับ น่าศึกษาสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องนี้

2.2 การแสดงของมูตังและมิโกะ

2.2.1 การแสดงเต้นระบำหรือรำร่าแบบเกาหลี

ยุคอดีตกาลนั้นการแสดงดนตรีบรรเลงประกอบการเล่นของมูตังจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อมีการประกอบพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น โดยผู้ที่หน้าที่รำร่าหรือเต้นนั้นจะเป็นคนทรงผู้หญิงหรือมูตัง

นั่นเอง เมื่อประเทศมีการพัฒนาด้วยนโยบายของรัฐบาลที่มีประธานาธิบดีปาร์ค จอง ฮี เป็นผู้นำ กลับถูกมองว่าการแสดงเหล่านี้ส่งเสียงดังเกินไป จึงถูกห้ามมิให้มีการประกอบพิธีกรรมและการแสดงใดๆ ทั้งสิ้น ถัดมาเกิดกระแส Korean Wave เพื่อทำให้วัฒนธรรมเป็นที่รู้จักทั่วโลก คนรุ่นใหม่จึงเล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมดั้งเดิม คนรุ่นใหม่จึงถือว่าลัทธินี้เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมที่แต่งแต้มสีสันและเป็นศิลป์ เนื่องจากพิธีกรรมแต่ละครั้งจะเต็มไปด้วยองค์ประกอบของการขับไล่ภูตผีและองค์ประกอบของการแสดงที่ใช้ดนตรีและการเต้นรำ การแสดงจึงถูกจัดอยู่ในโรงละครแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง หรือสามารถจัดแสดงที่ใดก็ได้ ซึ่งในการแสดงแต่ละครั้งไม่จำเป็นต้องมีการประกอบพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น การอัญเชิญเทพมาประทับร่างหรือการเข้าทรง

2.2.2 การแสดงการร่ายรำคาจุงระ

การร่ายรำคาจุงระหรือระบำศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่จนถึงปัจจุบันมิได้จำกัดแค่เฉพาะเพศหญิงหรือมีโกะเท่านั้น อีกทั้งการแสดงจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อมีประกอบพิธีกรรมเท่านั้นด้วย เมื่อศาสนาพุทธได้เผยแผ่มาสู่ประเทศญี่ปุ่น การแสดงดังกล่าวจึงมีการปรับเปลี่ยนตามอิทธิพลของพุทธศาสนา และต่อมาผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม สังคมญี่ปุ่นขยายตัว ทำให้การแสดงคาจุงระมีการเปลี่ยนแปลงไป คือ มีความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา และมีความตื่นเต้นมากขึ้น ด้านสถานที่การจัดแสดงนั้น เดิมนิยมจัดการร่ายรำที่ศาลเจ้าเท่านั้น แต่ต่อมาสามารถจัดนอกสถานที่ได้ เช่น ร้านค้าเปิดใหม่ที่ต้องการทำพิธีทางศาสนาแบบเต็มรูปแบบ จะต้องจ้างทางศาลเจ้าแบบมิงงโมริไปด้วย หรือช่วงเทศกาลงานศิลปะต่างๆ จะถูกจัดในหอศิลป์หรือโรงละครที่จะมีระบำคาจุงระพร้อมกับการร่ายรำของโนห์และคาบุกิ แต่จะต้องประกอบพิธีทางศาสนาก่อนการแสดงเสมอ เนื่องจากการแสดงคาจุงระมีความสัมพันธ์กับคะมิ กล่าวคือ จะต้องมีเทพเจ้ามาอยู่ใกล้ๆ เพื่อมาร่วมรับชมด้วยเสมอ การจัดแสดงจึงนิยมจัดที่ศาลเจ้าจึงสะดวกที่สุด แต่หากจัดนอกสถานที่อย่างน้อยจำเป็นต้องมีแท่นบูชาหรือศาลเจ้าเล็กๆ ให้อยู่ในพื้นที่ของการแสดงก็ได้เช่นกัน

จากที่กล่าวไปข้างต้นว่า การร่ายรำมิได้จำกัดเฉพาะเพียงมีโกะเท่านั้น ดังนั้นในปัจจุบันการร่ายรำส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย และยังมีมากมายหลายบทเพลง แม้ว่าตัวละครเป็นผู้หญิงนักแสดงชายก็ต้องแต่งตัว แต่งหน้า และแสดงบทบาทเป็นผู้หญิงออกมา ส่วนสำหรับมีโกะนั้นจะมีบทเพลงพิเศษที่เฉพาะมีโกะเท่านั้นถึงจะแสดงได้ และมีเฉพาะพวกเธอที่สามารถใช้กระพรวนและหอกได้

2.2.3 สรุป

ในการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งจำเป็นต้องมีการร่ายรำหรือการเต้นระบำอยู่เสมอ ข้อแตกต่างของทั้งสองประเทศเริ่มตั้งแต่ข้อจำกัดเรื่องเพศของนักแสดง ขณะที่ประเทศหนึ่งจำกัดเฉพาะผู้หญิง แต่อีกประเทศหนึ่งไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว เมื่อระยะเวลาผ่านไป ประเทศมีการพัฒนาด้วยแนวคิดสมัยใหม่ที่เข้ามาในเกาหลีได้ทำให้การแสดงกลายเป็นสิ่งที่สร้างเสียงรบกวนให้กับประชาชน

ทั่วไปอยู่ระยะหนึ่ง แต่ภายหลังเกิดการโยยหาความเป็นอดีตทำให้การแสดงถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมดั้งเดิม ส่วนในญี่ปุ่นแม้วันเวลาจะผ่านไปเนิ่นนานแต่ยังคงให้ความสำคัญกับการร่ายรำละคร เนื่องจากความเชื่อเรื่องคะมิที่มีเคยจางหายไปทำให้การร่ายรำในแต่ละครั้งมิได้เป็นเพียงศิลปะการแสดงโบราณเท่านั้น แต่ยังคงความศักดิ์สิทธิ์ไว้โดยยังถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาที่จำเป็นต้องประกอบพิธีกรรมก่อนเริ่มการแสดงระบำศักดิ์สิทธิ์

2.3 กลุ่มผู้ใช้บริการคนทรงเจ้า

2.3.1 กลุ่มผู้ใช้บริการมูตัง

ตั้งแต่ยุคศึกดาบรพ กลุ่มผู้ใช้บริการมีตั้งแต่ระดับหัวหน้าชนเผ่าที่ใช่มูตังเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับภูติ ผี ปีศาจและเทพเจ้า เพื่อให้ประชาชนของพวกเขาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข ต่อมาเมื่อมีการสถาปนาเป็นอาณาจักรต่างๆ เหล่ากษัตริย์นิยมใช่มูตังเพื่อพยากรณ์เรื่องราวต่างๆ รวมทั้งเข้าทรงวิญญาณและเทพเจ้าต่างๆ และประชาชนเริ่มหันมาใช้บริการมูตังมากขึ้นเรื่อยๆ จนมีการใช้บริการกันอย่างแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาค เมื่อเข้าสู่ยุคสมัยที่ไม่ยอมรับการมีตัวตนอยู่ของมูตัง ทำให้กลุ่มผู้ใช้บริการลดจำนวนลงอย่างมากและมีเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้นยังใช้บริการกันอยู่ แต่ทุกครั้งที่ติดต่อกับมูตังจะต้องแอบติดต่อสื่อสารหรือไปใช้บริการกันอย่างลับๆ หลายปีต่อมา รัฐบาลให้กันสนับสนุนวัฒนธรรมดั้งเดิมทำให้เหล่ามูตังและผู้ใช้บริการไม่ต้องปิดบังตัวตนอีกต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยระบบความคิดที่ทันสมัย ใช้หลักเหตุและผลในการดำเนินชีวิต ทำให้กลุ่มผู้ใช้บริการมิได้แพร่หลายเหมือนดังในอดีต

จากรู้น คงหิ้น (2552จ: 40-41) ได้แบ่งกลุ่มผู้ใช้บริการในสังคมปัจจุบันไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บริการมูตังแบบประจำ และกลุ่มผู้ใช้บริการมูตังตามโอกาส

(1) กลุ่มผู้ใช้บริการมูตังแบบประจำ

กลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่มนี้จะมีความสัมพันธ์ระยะยาวกับมูตังที่ตนนับถือเป็นการส่วนตัว โดยลักษณะความสัมพันธ์นั้นเรียกได้ว่าเป็นลักษณะของสังคมระบบเครือญาติ มีประเพณีการแขวนผ้าแบบยาวในบ้านของมูตัง โดยใส่ชื่อและวันเกิดของเด็กของลงไปด้วยการเชื่อว่า จะทำให้เด็กคนนั้นมีอายุยืนยาว ซึ่งตัวเด็กเองจะเปรียบเสมือนลูกบุญธรรมของมูตังคนนั้นๆ ผู้ใช้บริการกลุ่มนี้ ได้แก่ ชาวเกาหลีเหนือที่อพยพเข้ามาในเกาหลีใต้ซึ่งต้องการรักษาเอกลักษณ์ของชาติตนไว้ ผู้ที่ปฏิบัติตามประเพณีครอบครัว ผู้ที่โดดเด่นที่ต้องการพูดคุยปัญหาต่างๆ ผู้ที่ประสบปัญหาทางการเงิน สุขภาพ และปัญหาอื่นๆ ที่ถูกแก้ไขโดยมูตังคนนั้นๆ ผู้ที่กำลังจะกลายเป็นมูตัง ผู้ที่ต้องการประสบโชคที่ดี และต้องการประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ

(2) กลุ่มผู้ใช้บริการมูตังตามโอกาส

ประชาชนกลุ่มนี้จะนิยมใช้บริการก็ต่อเมื่อต้องการให้มูตังช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปมากกว่าการนับถือความเชื่อทางไสยศาสตร์ กลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่มนี้อาจกลายเป็นกลุ่มผู้ใช้บริการแบบประจำได้ หากผลลัพธ์ที่ได้รับเป็นที่น่าพึงพอใจแก่พวกเขา แต่หากไม่เกิดผลใดๆ ก็จะไม่แสวงหามู

ดั่งคนอื่นหรือล้มเลิกการใช้มูเต็งเพื่อการแก้ไขปัญหาไปเลย แล้วหันไปหาวิธีการทางศาสนาที่ตนนับถือ แทน ซึ่งส่วนมากจะเป็นพิธีทางศาสนาพุทธ

2.3.2 กลุ่มผู้ใช้บริการมิโกะ

ก่อนอิทธิพลจากประเทศจีนจะเข้ามาครอบงำประเทศญี่ปุ่นนั้น กลุ่มคนผู้ใช้บริการมิโกะมีตั้งแต่ชนชั้นสูง กษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง ไปจนถึงชนชั้นล่าง เนื่องจากในช่วงเวลานั้นผู้คนยังคงมีความศรัทธาในเทพเจ้าที่เชื่อว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางได้นั้นจะต้องเป็นหญิงสาวที่บริสุทธิ์เท่านั้น ประกอบกับหลักการของลัทธิบูชาเทพเจ้าดั้งเดิมนั้นจะให้ความสำคัญกับผู้หญิงและมีกฎบังคับว่า การสืบทอดมิโกะ จะต้องสืบทอดผ่านผู้หญิงเท่านั้น เมื่อแนวความชายเป็นใหญ่แผ่เข้ามาพร้อมกับแนวความคิดลัทธิขงจื้อ ทำให้มิโกะเป็นหญิงที่ทำหน้าที่รับใช้ในศาลเจ้าต่างๆ และผู้ที่ทำหน้าที่แทนพวกเธอได้แก่ กลุ่มนักบวชชาย พระ และนักพรต การให้ความสำคัญกับมิโกะจึงลดลงมาเรื่อยๆ จนถึงยุคปัจจุบัน

ดังนั้นหากกล่าวถึงกลุ่มผู้ใช้บริการมิโกะในปัจจุบันค่อนข้างกล่าวได้ยากเพราะหน้าที่ของมิโกะเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้า มิได้มีความศักดิ์สิทธิ์แต่อย่างใด ทำให้กลุ่มคนที่ยังศรัทธาในมิโกะที่อยู่ในเขตเมืองใหญ่แทบไม่หลงเหลืออยู่แม้แต่น้อย ในทางกลับกัน เหล่ายุคในจังหวัดโอกินาวายังคงเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้านทั่วไป ด้วยความสามารถของคนทรงเจ้าที่นี่ทำให้มีกลุ่มผู้ใช้บริการที่หลากหลาย โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรที่จำเป็นต้องพึ่งพาพิธีกรรมของยุคเพื่อให้การเพาะปลูกเจริญงอกงามและสมบูรณ์ ซึ่งเห็นได้จากเทศกาล “อุณงามิ”¹⁴ เทศกาลนี้จะมีการอธิษฐานเพื่อความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อสุขภาพที่สมบูรณ์ตั้งแต่ 500 ปีที่แล้ว นอกจากนี้เทศกาลอุณงามิจะมีผู้หญิงเป็นศูนย์กลางเรียกว่า “คะมินจู” ซึ่งเป็นคนสำคัญของงานที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำในการจัดเทศกาล และกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของเทศกาลคือ “อุกันบะริ” ซึ่งเป็นการแข่งขันเรือพาย (National Geographic Chanal, 2015)

2.3.3 สรุป

ข้อแตกต่างของกลุ่มผู้ใช้บริการมีขึ้นตั้งแต่อดีต ยุคแรกเริ่มของเกาหลีใต้กลุ่มผู้ใช้บริการนิยมเป็นพวกชนชั้นสูง เชื้อพระวงศ์ แล้วจึงค่อยแพร่หลายไปสู่ประชาชน และเมื่อกลายเป็นสังคมสมัยใหม่ความเลื่อมใสศรัทธาของกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีต่อมูเต็งถูกแทนที่ด้วยข้อพิสูจน์ทางหลักวิทยาศาสตร์จึงมีจำนวนผู้ใช้บริการลดลง ส่วนกลุ่มผู้ใช้บริการของมิโกะในช่วงแรกเริ่มมีหลากหลายชนชั้นตั้งแต่ชนชั้นสูงจนถึงชนชั้นล่าง หลังจากแนวความคิดดั้งเดิมกลายเป็นศาสนาชินโตด้วยอิทธิพลของลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธ และลัทธิเต๋า จึงทำให้กลุ่มผู้ใช้บริการมิโกะลดลงทันที ในขณะที่ช่วงเวลานั้นอาณาจักรริวกิวที่เป็นหมู่เกาะแยกมาจากญี่ปุ่นได้รับผลกระทบจากอิทธิพลดังกล่าวน้อยมาก ทำให้กลุ่มผู้ใช้บริการที่มีความศรัทธาในตัวยุคยังคงเหนียวแน่น แม้ว่าช่วงเวลาต่อมา ภายหลังถูกรวมเข้ากับประเทศญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการและผู้คนที่มีความศรัทธาลดจำนวนลงก็ตาม แต่ใน

¹⁴ เทศกาลอุณงามิ (Ungami Matsuri) เป็นเทศกาลที่เหล่าคนทรงหญิงทำพิธีกรรมเพื่ออธิษฐานเพื่อการเพาะปลูกที่เจริญงอกงามและสุขภาพที่สมบูรณ์ที่อ่าวชิโอะยะในโอกินาวา เทศกาลนี้ถูกกำหนดให้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมแห่งชาติของอ่าวชิโอะยะในโอกินาวา

ปัจจุบันก็ยังมีกลุ่มคนอีกมากมายจากหลากหลายพื้นที่ที่ทราบถึงความสามารถและความศักดิ์สิทธิ์ของพวกยูตะ จึงยังคงมีผู้มาใช้บริการพวกเธออยู่เรื่อยๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มผู้ใช้บริการของเหล่ามิโกะตามเขตเมืองสำคัญที่มีความเจริญด้านเทคโนโลยีอาจไม่หลงเหลือแล้วก็เป็นได้

3. เปรียบเทียบพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดความเชื่อ

3.1 แนวความคิดลัทธิดั้งเดิมหรือไสยศาสตร์

3.1.1 แนวความคิดดั้งเดิมของประเทศเกาหลีใต้

อดีตกาลก่อนลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์จะเข้ามามีอิทธิพลในเกาหลีนั้น ความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกิดขึ้นจากการไม่สามารถค้นหาคำตอบของสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคภัย ความอับโชค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สร้างปัญหาและความทุกข์ใจต่อผู้คนจำนวนมาก จนทำให้พวกเขาเหล่านั้นจำเป็นต้องหาที่พึ่งพิงทางจิตใจเพื่อขจัดปัญหาที่คอยรบกวนจิตใจต่างๆ จึงได้เกิดหมอผี คนทรงเจ้าขึ้นมา ต่อมาพวกหมอผี คนทรงเจ้าเริ่มมีบทบาทและอิทธิพลมากขึ้นจนเกิดเป็นลัทธิการนับถือคนทรงเจ้าขึ้นมา ลัทธิการนับถือคนทรงนี้ได้หยั่งรากลึกกลงไปในระบบความคิดความเชื่อของคนเกาหลี จึงทำให้มูตังเป็นที่ยอมรับและมีอิทธิพลอย่างมากในแต่ละชนเผ่า

ในยุคก่อนสามอาณาจักรแนวความคิดเกี่ยวกับลัทธิขงจื้อจากประเทศจีนเริ่มมีอิทธิพล คนเกาหลีจึงได้รับแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษ ทำให้เกิดเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษซึ่งอายุคน และต่อมายุคสามอาณาจักรมีการเผยแพร่ศาสนาพุทธมาจากประเทศจีนเข้ามาในประเทศเกาหลี แต่อิทธิพลของทั้งสองแนวคิดนี้ไม่ได้มีผลกระทบต่อลัทธิการนับถือคนทรงมากนัก ต่อมาในยุคโครยอและยุคโชซอนเริ่มเกิดการผสมกันทางศาสนาระหว่างศาสนาพุทธและลัทธิการนับถือคนทรง แต่เป็นเพียงระดับความเชื่อเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับระดับโครงสร้างทางอารมณของผู้คนส่วนใหญ่ที่เข้ากันกับลัทธิวิญญาณนิยมมากกว่า ต่อมาในช่วงสงครามและภัยพิบัติต่างๆ นั้น คนทั่วไปไม่สามารถที่จะอดทนต่อความลำบากต่างๆ ทำให้ช่วงเวลานั้นประชาชนต้องมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว ซึ่งพลังของลัทธิการนับถือคนทรงก็สามารถช่วยให้ประชาชนหายป่วย ทำนายผลผลิตทางการเกษตร หลีกเลียงภัยพิบัติ รวมไปถึงทำให้กลายเป็นเศรษฐีได้ (จารูวัฒน์ คงหิน, 2552ฉ: 36) นอกจากนี้ในยุคโชซอนปีค.ศ. 1592 ซึ่งเป็นช่วงที่กองทัพญี่ปุ่นบุกกรุกเข้ามา ทำให้ศาสนาคริสต์เริ่มมีการเผยแพร่เข้ามาพร้อมกับบาทหลวงและมิชชันนารีชาวสเปน แต่กลับถูกต่อต้านด้วยการปลุกฝังความคิดที่ว่า ศาสนาคริสต์มีคำสอนนอกกรีต ต่อต้านระบบชนชั้น มีลักษณะบ่อนทำลายชาติและราชวงศ์ เป็นต้น

จุดเปลี่ยนเกิดขึ้นภายหลังจากการประกาศอิสรภาพจากการเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น นโยบายการพัฒนาชนบทจากสังคมนิยมให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมของรัฐบาลสมัยประธานาธิบดีปาร์ค จอง ฮี ทำให้มีการล้มล้างความคิดแบบไสยศาสตร์ เนื่องจากมีการรับเอาวิทยาการ ความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีได้จึงมีแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาแทนที่ ต่อมารัฐบาลมีนโยบายทางด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาอีกครั้งและปกป้องตนเองจากวัฒนธรรมตะวันตกที่มาพร้อมอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา โดยให้ความสำคัญกับการค้นหาตัวตนหรือเอกลักษณ์ของชาติและมรดกทางวัฒนธรรม รัฐบาลเล็งเห็นว่า มูตังเกรงกลัวคอมมิวนิสต์ เนื่องจากคอมมิวนิสต์ในประเทศเกาหลีเหนือรังเกียจทุกศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อด้านไสยศาสตร์

ซึ่งตามปกตินั้น มูตังจะต้องเดินทางไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนภูเขาเพื่อเสริมพลังกายและพลังวิญญาณของตนเอง ภูเขาส่วนใหญ่ที่มูตังนิยมเดินทางไปสักการะนั้นอยู่ห่างไกลและบางส่วนอยู่ในเขตของประเทศเกาหลีเหนือ รัฐบาลจึงพยายามฟื้นฟูความเชื่อดั้งเดิมในประเทศเกาหลีใต้ขึ้นมา เพื่อต่อต้านและป้องกันการล้มล้างทางความคิดความเชื่อของคอมมิวนิสต์จากประเทศเกาหลีเหนือ (จารูวัฒน์ คงหิน, 2552ช: 37)

ระบบความเชื่อนี้ยังคงปรากฏอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน แต่ลดน้อยลงมากเพราะคนเกาหลีส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองและประกอบอาชีพในด้านธุรกิจอุตสาหกรรม ซึ่งต้องยึดถือหลักเหตุและผลตามกฎวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การบูชาลัทธินับถือคนทรงยังถูกแต่งเติมไปด้วยสีสน มีความบันเทิงดนตรี และการร่ายรำ ทำให้วัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมถูกบดบังไว้ ถึงกระนั้น คนเกาหลียุคใหม่ก็ไม่สามารถปฏิเสธความเชื่อดั้งเดิมหรือลัทธิการนับถือคนทรงได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ ท่ามกลางตึງสูงใหญ่มากมายยังมีวิหารมูตังอยู่กว่า 300 แห่ง และการประกอบพิธีกรรมของมูตังให้ยังมีเห็นอย่างสม่ำเสมอ ต่างกับยุคสมัยของประธานาธิบดีปาร์ค จอง ฮี ที่ทั้งมูตังและผู้ให้บริการต้องปกปิดตนเอง นอกจากนี้การประกอบพิธีกรรมหรือคุชเพื่อขับไล่ภูตผี ปีศาจ ยังเป็นที่นิยมในมหาวิทยาลัยหลายๆ แห่งอีกด้วย

สาเหตุที่ลัทธิการนับถือคนทรงไม่สูญหายไปอย่างสิ้นเชิง เพราะมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและศาสนาที่เข้ามาในเกาหลี ลัทธิการนับถือคนทรงเป็นประสบการณ์ทางความเชื่อที่สามารถปรับเปลี่ยนได้โดยง่าย เนื่องจากไม่มีการจัดการด้านโครงสร้างที่แน่นอนซึ่งตรงข้ามกับศาสนา ดังนั้นลักษณะที่หลากหลายในตัวของลัทธินี้จึงง่ายต่อการนำไปรวมกับความคิดความเชื่ออื่นๆ ประกอบกับคนเกาหลีในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาประเทศไปอย่างก้าวกระโดดนั้นมีความต้องการวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าดั้งเดิมเพื่อสื่อถึงเอกลักษณ์ตัวตนของคนเกาหลี ทำให้มูตังสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน

3.1.2 แนวความคิดดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่น

สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตล้วนมีอำนาจเร้นลับซ่อนอยู่ อำนาจเร้นลับเหนือธรรมชาติเหล่านั้นเรียกว่า “คะมิ” ซึ่งความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์นั้นเชื่อว่า คะมิ คือ เทพที่สิงอยู่ในสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งในก้อนหิน ต้นไม้ แม่น้ำลำธาร ดอกไม้ เป็นต้น คะมิมีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในทุกๆ ด้าน จึงทำให้เกิดพิธีกรรมเพื่อติดต่อสื่อสารกับคะมิขึ้น โดยต้องอาศัยมิโกะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับคะมิ

ลัทธิความเชื่อดั้งเดิมที่เป็นลัทธิบูชาเทพเจ้าของคนญี่ปุ่นในสมัยต้นนั้น ยังไม่มีระบบเป็นแบบฉบับ ยังไม่เป็นรูปสถาบันทางศาสนา ลัทธิบูชาเทพเจ้านั้นจะให้ความสำคัญกับคะมิหรือเทพเจ้าควบคู่ไปกับการมีมิโกะเป็นสื่อกลาง เพื่อรับรู้ความประสงค์ของเทพเจ้า ต่อมาช่วงราวๆ ศตวรรษที่ 8 ยุคสมัยนาระ อิทธิพลของศาสนาพุทธ ลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋าจากประเทศจีนเข้ามา โดยเฉพาะการเข้ามาของลัทธิขงจื้อที่ให้ความสำคัญกับระบบครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวหนึ่งจะต้องรักษาชื่อเสียงและสืบวงศ์ตระกูลตลอดไป เพื่อทำหน้าที่เช่นให้บัวจงสรรพบุรุษ จึงมีประเพณีที่จะต้อง

ปฏิบัติต่อบรรพบุรุษที่สิ้นชีวิตไปแล้วในหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษขึ้น ในขณะเดียวกันนั้นบรรดานักปราชญ์ในราชสำนักเกรงจะเกิดอันตรายทางจิตใจขึ้นภายในชาติ หรือโดยเฉพาะฐานะของพระเจ้าจักรพรรดิ¹⁵ จึงเห็นความจำเป็นต้องจัดระบบความเชื่อดั้งเดิมของชาติขึ้นให้เป็นระบบมากขึ้น ด้วยการจดบันทึก สร้างคัมภีร์ มีนักบวชผู้ประกอบพิธี และเป็นสถาบันเพื่อต่อสู้กับพระพุทธศาสนาที่เข้ามาใหม่ ความเชื่อดั้งเดิมจึงกลายเป็นรูป “ชินโต” เป็นศาสนาทางการของญี่ปุ่นขึ้นอีกศาสนาหนึ่ง นอกจากนี้ การที่ประเทศจีนเข้ามามีอิทธิพลยังส่งผลให้บทบาทของคนทรงเจ้าที่เป็นหญิงสาวบริสุทธิ์ต้องถูกลดลง และพิธีกรรมการเข้าทรงนั้นก็มิใช่ทางศาสนาชินโตแล้ว เนื่องจากศาสนาชินโตเชื่อว่าร่างกายของมนุษย์นั้นไม่บริสุทธิ์เพียงพอที่จะให้เทพเจ้าหรือคิเมิเข้ามาสิงสู่ได้

เมื่อมีการจัดระบบชินโตขึ้นเป็นสถาบันแข่งขันกับพระพุทธศาสนาซึ่งแผ่เข้ามาเป็นสถาบันเต็มรูปแบบ นักปราชญ์ฝ่ายชินโตจึงเริ่มสร้างศรัทธาขึ้นเป็นแบบฉบับ มีเรื่องของสวรรค์ และเรื่องของเทวะขึ้นมาเป็นระบบของการสร้างชาติ มีระบบพระเจ้าจักรพรรดิ ทรงเป็นโอรสของเทวะสืบสายต่อกันมาจากสวรรค์กลายเป็นเทวะประธานของชนชาติญี่ปุ่นทั้งหมด

ต่อมา กลุ่มศาสนาใหม่เกิดขึ้นในสมัยโตกุจาวา ท้องถิ่นที่เคยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา เช่น นครเกียวโต นารา โอซากา และบางส่วนของศาสนาคริสต์ชุ่มชื้นสั่งสอนกันอยู่ได้เกิดลัทธิทรงเจ้าเข้าผี มีคนวิเศษ และคนทรง ตามแบบไสยศาสตร์แพร่หลายอย่างกว้างขวาง แสดงถึงความหวังของมนุษย์ที่ไม่สามารถขัดขวางได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ก่อตั้งศาสนาใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และนิยมมาจากการนับถือศาสนาชินโตแล้วพัฒนาขึ้นเป็นศาสนาใหม่ ซึ่งศาสนาใหม่เริ่มการมีก่อตั้งมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน

ต่อมาช่วงเดือนสิงหาคม 1945 ญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ศาสนาชินโตถูกยกเลิกจากการเป็นศาสนาประจำชาติ แต่คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ก็ยังคงนับถือศาสนาชินโตเป็นจำนวนมากที่สุดในบรรดาศาสนาอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า ศาสนาของญี่ปุ่นประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่แข็งแกร่ง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้ลัทธิบูชาเทพเจ้ามีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนกลายเป็นพื้นฐานของประเทศ เนื่องจากผู้คนทุกชนชั้นในสังคมมีความเลื่อมใสในศาสนาและความคลั่งไคล้เป็นส่วนสำคัญของลัทธิบูชาเทพเจ้า

ในปัจจุบัน แม้ว่าความศรัทธาในลัทธิบูชาเทพเจ้าที่มีเหล่านักบวช นักพรต และพระเป็นจุดสำคัญยังคงมีอยู่ แต่ความเชื่อดั้งเดิมที่มีมิโกะเป็นหัวใจสำคัญและทำหน้าที่เป็นสื่อกลางแทบสูญหายไปแล้วในตัวเมืองใหญ่ๆ แต่ภายในจังหวัดโอกินาวายังคงรักษาความเชื่อดั้งเดิมไว้อย่างเด่นชัด เนื่องจากเดิมนั้นจังหวัดโอกินาวาเป็นอาณาจักรริวกิวที่ไม่ได้ถูกรวมอยู่ในอาณาจักรยามาโตะ ซึ่งเป็นชนเผ่าที่สำคัญทางอารยธรรมของญี่ปุ่น อาณาจักรริวกิวมีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง อีกทั้ง

¹⁵ ระบบการปกครองของญี่ปุ่นเป็นระบบศักดินา อำนาจปกครองตกอยู่แก่รัฐบาลระบบทหารผู้มีอำนาจสูงสุดเรียกว่า โชกุน ดำรงตำแหน่งเท่ากับอัครมหาเสนาบดีซึ่งมีอำนาจสูงกว่าผู้ใด และมีพระเจ้าจักรพรรดิดำรงตำแหน่งพระประมุขของชาติเพียงในนามของสวรรค์

ยังมีความเชื่อด้านศาสนาที่แตกต่างเป็นของตนเองอย่างชัดเจน ศาสนาพุทธที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ ไม่ได้ส่งอิทธิพลต่อที่นี้เหมือนกับญี่ปุ่นหรือจีน ลัทธิขงจื้อที่ได้รับมาจากประเทศจีนและมีอิทธิพลสูงขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17 เป็นแรงกระตุ้นที่อยู่เบื้องหลังในการลดทอนบทบาทของยูตะ ซึ่งเป็นการฝังรากลึกมากพอๆ กับความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการนับถือภูตผีวิญญาณของหมู่เกาะริวกิว ผู้คนบนเกาะมีความเชื่อเกี่ยวกับคามิต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับของญี่ปุ่น ซึ่งในจำนวนนี้มีบางส่วนเป็นวิญญาณประจำท้องถิ่นอยู่เล็กน้อย ในขณะที่คามิต่างๆ มีลักษณะคล้ายเทพเจ้า เช่น เทพอินุคัน เป็นเทพเจ้าแห่งเตาไฟ ซึ่งเป็นจุดสำคัญของชีวิตทางด้านจิตวิญญาณในการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัวส่วนใหญ่ การที่อาณาจักรริวกิวยังไม่ได้ถูกรวมเข้ากับแผ่นดินใหญ่ก่อนที่จีนจะเข้ามามีอิทธิพลทำให้ศาสนาพื้นเมืองเดิมมีความเข้มข้นอยู่มาก ดังนั้นจึงมีการรักษาประเพณีการมีคนทรงผู้หญิงไว้ คนทรงเจ้าของโอกินาวามีชื่อเรียกว่า “ยูตะ” และ “โนะโระ” (Ledford, 2015)

3.1.3 สรุป

แม้ว่าวันเวลาผ่านไปยาวนานเพียงใดและความคิดความเชื่อมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ความคิดความเชื่อดั้งเดิมที่เรียกว่า “ลัทธิการนับถือคนทรง” และ “ลัทธิบูชาเทพเจ้า” ได้แฝงอยู่ในความคิดและการดำรงชีวิตของผู้คนทั้งสองประเทศ เช่น การรับแนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษแล้วนำมาผสมผสานกับความเชื่อของตน จนเกิดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษในรูปแบบของตนเองขึ้นมา รวมถึงการเข้ามาของพุทธศาสนาและการพัฒนาประเทศที่เจริญก้าวหน้าทำให้ความเชื่อพื้นฐานถูกบิดเบือนไปด้วยการถูกใช้เป็นเครื่องมือด้านการพัฒนาประเทศและด้านการเมือง การเชื่อในสิ่งเร้นลับ อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า ยังคงมีอยู่ภายในตัวคนเกาหลีและคนญี่ปุ่นซึ่งเห็นได้จากการดำรงอยู่ของมูตังในประเทศเกาหลีใต้และยูตะของจังหวัดโอกินาวาในประเทศญี่ปุ่น ฉะนั้นสามารถกล่าวได้ว่าความคิดความเชื่อด้านไสยศาสตร์ของทั้งสองประเทศมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน แต่กลับมีสิ่งที่เหมือนกันคือ การบ่มเพาะความเชื่อพื้นฐานไว้ในความคิดและจิตใจของผู้คนอย่างไม่รู้ตัว แต่อย่างไรก็ตาม หากมองถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนทรงเจ้ากับความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ของประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ประเทศเกาหลีใต้ที่มีมูตังทำหน้าที่เป็นคนทรงเจ้าและยังคงบูชาเทพเจ้า วิญญาณต่างๆ นั้น ได้แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างมูตังกับเทพเจ้าและวิญญาณ ทำให้ลัทธิการนับถือคนทรงยังคงปรากฏให้เห็นทั่วไป ขณะที่มิโกะของประเทศญี่ปุ่นถูกลดความสำคัญลงและมีได้เป็นคนทรงเจ้าอีกต่อไป ทำให้ความสัมพันธ์ทางด้านความเชื่อในฐานะที่พวกเขาเป็นคนทรงเจ้าที่จะต้องบูชาเทพเจ้าสูญหายไป ลัทธิบูชาเทพเจ้าที่มีมิโกะเป็นหัวใจสำคัญจึงเปลี่ยนแปลงไป ยกเว้นเหล่ายูตะบนเกาะโอกินาวาที่ยังคงสามารถรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ได้ ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมที่มีความสำคัญกับพวกเขาจึงยังคงมีอยู่

3.2 การยอมรับ

3.2.1 การยอมรับของผู้คนในสังคมที่มีต่อมูตัง

เดิมทีเกาหลีเป็นสังคมที่มีความคิดความเชื่อในเรื่องของลัทธิการนับถือคนทรงมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้บทบาทของมูตังเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและมีตำแหน่งทางสังคมที่สูง โดยในอดีตสถานะทางสังคมของมูตังที่มีพลังวิเศษและมีความสามารถมากจะได้อยู่เคียงบ่าเคียงไหล่กับตำแหน่งกษัตริย์ กล่าวคือ มูตังจะอยู่ในระดับของอำนาจการตัดสินใจของกษัตริย์ เช่น กรณีที่เกิดภัยแล้ง มูตังแนะนำให้กษัตริย์และพวกขุนนางปล่อยตัวนักโทษเพื่อให้พระเจ้าทรงเห็น เนื่องจากเชื่อว่าภัยแล้งเกิดขึ้นจากพวกกษัตริย์และเหล่าขุนนางที่มีความอหิวาฐานแก่พวกนักโทษ (จารูวัฒน์ คงหิน, 2552: 62) ต่อมาในยุคตกต่ำช่วงยุคประธานาธิบดีปาร์ค จอง ฮี ด้วยนโยบายการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย ทำให้มีการล้มล้างแนวความคิดแบบไสยศาสตร์และวิหารต่างๆ ของมูตังก็ถูกทำลายจำนวนมาก ผลก็คือจำนวนของมูตังลดลงอย่างรวดเร็ว และมีมูตังจำนวนไม่น้อยที่ถูกปฏิเสธการยอมรับจากสังคม หากผู้ใดต้องการใช้บริการของมูตังจะต้องติดต่อกันแบบลับๆ เพราะสิ่งนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่น่าอัปอาย ต่อมาเมื่อเกิดนโยบาย Korean Wave ทำให้คนเกาหลีเริ่มกลับมาให้ความสำคัญกับมูตังและการประกอบพิธีกรรม จำนวนของมูตังจึงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมองว่า มูตังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมดั้งเดิม คนเกาหลีจึงยอมรับมูตังในฐานะสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวมากกว่าการเป็นหมอดูหรือคนทรงเจ้า แม้ว่าจะมีมูตังที่ทำหน้าที่ทำนายโชคชะตาและเป็นคนทรงอยู่จำนวนมากก็ตาม

3.2.1 การยอมรับของผู้คนในสังคมที่มีต่อมิโกะ

มิโกะที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้ามาจากครอบครัวชนชั้นสูง ซึ่งตรงกันข้ามกับมิโกะที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้า ทำให้กลุ่มมิโกะที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าได้รับการเคารพนับถือมากกว่ากลุ่มมิโกะนอกศาลเจ้า นอกจากนี้ หัวหน้าศาลเจ้ามักเป็นผู้หญิงที่เป็นมิโกะ ต่อมาสมัยนะระศาสนาจากประเทศจีนส่งผลกระทบต่อมิโกะอย่างมาก ทำให้ประชาชนทั่วไปมองว่าพวกมิโกะเป็นเพียงนักบวช เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้า ผู้ช่วยในการทำพิธีกรรมต่างๆ และเรียนรู้การร้ายรำคาจุงะ เป็นต้น และในยุคเฮอังมีการยอมรับให้มิโกะมาเป็นภรรยาบ่อย เนื่องจากพบว่าในอดีตมิโกะเกี่ยวข้องกับเกอิชา และมีสถานเริงรมย์เกิดขึ้นรอบๆ ศาลเจ้าและคนมากมายที่ทำหน้าที่ดูแลบริการที่อยู่นั้นก็คือมิโกะนั้นเอง ส่วนกลุ่มมิโกะที่ออกจากศาลเจ้ามาเป็นคนทรงอิสระพวกเธอจะทำงานในสถานเริงรมย์ด้วย แต่ในปัจจุบันผู้คนทั่วไปยอมรับในฐานะที่พวกเธอเป็นนักบวชสาวธรรมดาที่เรียนรู้การร้ายรำคาจุงะและช่วยผู้หิวทุกคนสามารถมาเป็นมิโกะได้ง่ายด้วยการเป็นคนจำหน่ายเครื่องรางและช่วยงานต่างๆ ภายในศาลเจ้า

3.2.3 สรุป

ความแตกต่างด้านการยอมรับคนทรงเจ้ามีมาตั้งแต่อดีต เริ่มตั้งแต่เกณฑ์การตัดสินในการยอมรับของทั้งสองประเทศในยุคแรกเริ่มมีความแตกต่างกัน กลุ่มหนึ่งใช้เกณฑ์การยอมรับด้วยความสามารถของมูตัง อีกกลุ่มหนึ่งใช้เกณฑ์การยอมรับด้วยฐานันดรศักดิ์ที่สูงกว่าของมิโกะ ดังนั้นในขณะที่มูตังที่มีประสิทธิภาพและมีความสามารถพิเศษเหมาะแก่การยอมรับจากผู้คนทุกชนชั้นนั้น มิโกะที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าซึ่งเป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่า แต่อาจไม่มีความสามารถมากมายเทียบเท่ากับมิโกะนอกจากศาลเจ้ากลับได้รับการยอมรับทางสังคมมากกว่านั่นเอง นอกจากนี้ด้วยการเปลี่ยนแปลงด้านบทบาทหน้าที่ของคนทรงเจ้าที่ต่างกัน ทำให้มีการยอมรับที่แตกต่างด้วยเช่นกัน เช่น การปฏิเสธการมีตัวตนของมูตังในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การยอมรับมิโกะในฐานะภรรยาน้อย การมองว่ามิโกะเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าธรรมดาคนหนึ่ง การยอมรับมูตังในฐานะสินค้าด้านวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งการยอมรับต่างๆ เหล่านี้แสดงถึงการลดทอนความสำคัญของคนทรงเจ้าทั้งประเทศเกาหลีใต้และประเทศญี่ปุ่น รวมถึงการลดทอนความสำคัญของผู้หญิงลงด้วย

3.3 พรหมจรรย์ของคนทรงเจ้า

การถือพรหมจรรย์ของมูตังและมิโกะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความคิดศีลธรรมและเทพเจ้า ซึ่งมีความเชื่อว่า ผู้ที่เป็นสื่อกลางหรือร่างทรงระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าจะต้องมีความบริสุทธิ์ เพื่อสามารถรับรู้ถึงสาสน์จากเทพเจ้าเหล่านั้นได้ มิเช่นนั้นเทพเจ้าจะไม่ลงมาประทับร่างเพราะหากประทับร่างแล้วเทพเจ้าองค์นั้นๆ จะมีความศักดิ์สิทธิ์ลดน้อยลง

ปัจจุบันมูตังในเมืองหลวงไม่ถือพรหมจรรย์หรือความบริสุทธิ์เหมือนดังอดีตกาล มีมูตังจำนวนมากที่แต่งงานมีครอบครัว แล้วยังคงประกอบอาชีพมูตังต่อไป เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงไปทำให้พวกเขาจึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดมิเช่นนั้นอาชีพมูตังอาจไม่หลงเหลืออยู่ แต่กระนั้นยังมีมูตังบางกลุ่มโดยเฉพาะในแถบชนบทที่เคร่งครัดเรื่องความบริสุทธิ์ของตัวมูตัง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของมูตังมีความคล้ายคลึงกันกับมิโกะ ซึ่งเดิมทีการสืบทอดของมิโกะนั้นเรื่องการเป็นหญิงสาวบริสุทธิ์ถือเป็นสิ่งสำคัญมาก พวกเขาจะได้แต่งงานกับวิญญาณผู้พิทักษ์เท่านั้นเพื่อรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่ต่อมา มิโกะสามารถแต่งงานกับมนุษย์ได้โดยมีข้อแม้ว่า ในคืนแรกของวันแต่งงานจะเป็นคืนของวิญญาณ หลังจากนั้นเกิดศาสนาชูเก็นโด¹⁶ขึ้น ครอบครัวพระชูเก็นโดนิยมเลี้ยงวิญญาณสัตว์เช่นเดียวกับครอบครัวมิโกะ ซึ่งเดิมทีครอบครัวที่เลี้ยงวิญญาณไม่แต่งงานนอกกลุ่ม ทำให้พระชูเก็นโดมีการแต่งงานกับมิโกะเพื่อการดำรงอยู่ของวงศ์ตระกูลและเพื่อให้ตนได้เป็นเจ้าของศาลเจ้าแบบถาวร เนื่องในศาลเจ้ามีมิโกะและเด็กสาวที่ร้ายรำคาญระและพยากรณ์อยู่จำนวนมาก บางครั้งพระชูเก็นโดจึงแต่งงานกับมิโกะที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าและทำหน้าที่เป็นเจ้าอาวาส แต่ในบางกรณีหลังจากแต่งงานกันแล้วก็ออกจากศาลเจ้าไปด้วยกัน ส่วนยุคปัจจุบันนี้บทบาทของมิโกะมิได้มี

¹⁶ ศาสนาชูเก็นโดเป็นศาสนาที่บูชาภูเขา ไม่มีผู้นับถือเฉพาะ ไม่มีหลักศาสนา ไม่มีวัดเป็นของตนเอง ยืมรูปแบบมาจากศาสนาชินโต ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ศาสนาพุทธ และลัทธิบูชาเทพเจ้า อาจเรียกได้ว่าเป็นศาสนากาฟาก

ความสำคัญเทียบเท่ากับมูตัง วัยรุ่นสาวสามารถทำอาชีพมิโกะเป็นอาชีพเสริมได้ทุกเมื่อ ทำให้กฎเครื่องครัดเรื่องพรหมจรรย์ของมิโกะถูกมองข้ามไปในเขตเมืองใหญ่ของญี่ปุ่น

3.4 ความศักดิ์สิทธิ์

3.4.1 ความศักดิ์สิทธิ์ของมูตัง

อดีตกาลอาชีพมูตังถือเป็นที่น่าับหน้าถือตาของสังคมทุกชนชั้น เพราะเชื่อว่า พวกเธอมีพลังวิเศษและพลังอำนาจเหนือกว่าบุคคลทั่วไป ด้วยบทบาทหน้าที่ที่มีความสามารถมากมายทั้งการเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าและวิญญาณ พยากรณ์ดวงชะตา แก้ปัญหาเรื่องภัยพิบัติธรรมชาติ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และการเป็นผู้ให้คำปรึกษาปัญหาต่างๆ ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า มูตังมีความสามารถพิเศษแบบนี้จริงหรือไม่ พวกเธอจึงได้กลายเป็นหญิงที่มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป เมื่อวันเวลาผ่านไประบบความคิดดั้งเดิมเริ่มค่อยๆ ถูกแทนที่ด้วยระบบความคิดแบบมีเหตุมีผล วิทยาการใหม่ๆ เข้ามามีอิทธิพลในเกาหลีมากมาย ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของมูตังลดลงแต่มิได้สูญหายไป เนื่องจากการที่พวกเธอจะดำรงอยู่ในโลกปัจจุบันให้ได้จำเป็นต้องมีการปรับตัวและรู้จักใช้วิทยาการใหม่ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นการลดทอนความศักดิ์สิทธิ์ในตัวพวกเธอลงก็ตาม เช่น การมีบริการดูดวงชะตาผ่านเว็บไซต์ของมูตัง หรือการดูดวงผ่านการโทรศัพท์ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่เดือดร้อนผ่านตามสายโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่หากผู้ใดเดือดร้อนและต้องการดูดวงชะตาหรือขอคำปรึกษาจากมูตังจำเป็นต้องมาพบกับมูตังด้วยตนเองโดยตรง

3.4.2 ความศักดิ์สิทธิ์ของมิโกะ

มิโกะถือเป็นบุคคลสำคัญในศาลเจ้าและการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เหล่ามิโกะได้แสดงอภินิหารต่างๆ ทั้งการเป็นสื่อกลางระหว่างการติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้า วิญญาณต่างๆ ทำนายโชควาสนา เป็นต้น ทำให้ผู้คนเกิดความเลื่อมใสและคลั่งไคล้ในพิธีกรรมและมิโกะ จนพวกเธอได้รับความศรัทธาจากองค์จักรพรรดิหลายยุคหลายสมัย แต่เมื่อระบบความคิดความเชื่อดั้งเดิมถูกทำให้กลายเป็นศาสนาชินโตด้วยอิทธิพลของศาสนาพุทธ และบทบาทหน้าที่ของพวกเธอถูกส่งมอบให้กับนักบวชชายด้วยอิทธิพลของลัทธิขงจื้อ แรงกระตุ้นดังกล่าวทำให้มิโกะเข้าสู่ยุคมืด ยุคที่ทำให้ชีวิตพวกเธอเปลี่ยนแปลงไป นับจากวันนั้นจนถึงวันนี้มิโกะถูกลดบทบาทและความศรัทธาลง พวกเธอเป็นเพียงองค์ประกอบของศาลเจ้าและพิธีกรรมที่ขาดเสียมิได้ ยิ่งไปกว่านั้น ปัจจุบันหญิงสาวคนใดต้องการเป็นมิโกะก็สามารถสมัครทำงานได้ที่ศาลเจ้า เนื่องจากบางศาลเจ้าจะรับสมัครเด็กสาวมาทำหน้าที่เป็นมิโกะเพื่อช่วยดึงดูดผู้คนและช่วยจำหน่ายเครื่องรางอยู่ตลอดทั้งปี ซึ่งพวกเธอไม่จำเป็นต้องทำงานตลอดทั้งวัน ทำให้ความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อมิโกะในฐานะคนทรงแตกต่างกับยุคชนเกาะ โอกินาว่าที่ยังคงเลื่อมใสศรัทธาอย่างไม่ลดเลือนหายไป

3.4.3 สรุป

ในอดีตทั้งมูตังและมีโกะต่างสามารถสร้างความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิฤทธิ์ให้ประชาชนเกิดความศรัทธาขึ้นมาได้ ซึ่งมูตังสามารถรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของตนเองไว้ได้เป็นระยะเวลาหลายร้อยปี แต่แล้วจุดเปลี่ยนของมูตังเริ่มต้นเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป คนทรงเจ้าประเทศเกาหลีได้พยายามเรียนรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเพื่อให้อาชีพคนทรงดำรงอยู่ต่อไป แม้จะทราบดีว่าสถานการณ์เหล่านั้นได้สร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาพิสูจน์และพยายามลบล้างความศักดิ์สิทธิ์ในตัวพวกเขา ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของเหล่ามูตังมิได้หายไปเลย ในขณะที่ยังคงประเทศญี่ปุ่น ผู้คนเริ่มหมดความเลื่อมใสต่อมีโกะอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาอันสั้น โดยช่วงนั้นยังเป็นช่วงเวลาก่อนการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมเสียด้วย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คนญี่ปุ่นพยายามปรับตัวให้เข้าศาสนาที่เข้ามาใหม่ ดังนั้นมีเพียงกลุ่มมีโกะในโอกินาวาที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาใหม่น้อยที่สุดสามารถรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของคนทรงไว้ได้ยาวนานที่สุดในญี่ปุ่น

3.5 เทพเจ้า วิญญาณ

3.5.1 การนับถือเทพเจ้าและวิญญาณในประเทศเกาหลีใต้

เมื่อก่อนชนเผ่าต่างๆ มีการนับถือผีสาว วิญญาณ เทพเจ้า เนื่องจากเชื่อว่าวิญญาณเหล่านี้มีพลังอำนาจช่วยให้ผู้คนสามารถล่าสัตว์และทำเกษตรกรรมได้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่มีความสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและภัยธรรมชาติ

ต่อมาลัทธิขงจื้อเข้ามาอิทธิพล ทำให้เกิดหลักพื้นฐานทางศีลธรรม 5 ประการ หรือที่เรียกว่า โอ-รยุน ซึ่งคล้ายกับความสัมพันธ์ทั้ง 5 ของลัทธิขงจื้อในประเทศจีนที่มักจะทำให้ความสำคัญกับครอบครัวและการปฏิบัติตนตามหน้าที่ จึงได้เริ่มนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ รวมทั้งวิญญาณนายพลทหาร หรือขุนนางที่มีความดีความชอบ และความสามารถอีกด้วย

ศาสนาพุทธที่รับอิทธิพลมาจากประเทศจีนนั้นเป็นนิกายมหายาน ซึ่งมีแนวความคิดเรื่องของพระโพธิสัตว์อยู่ด้วย จึงทำให้เกิดเทพเจ้าจำนวนมาก และเทพเจ้าเหล่านั้นก็ได้ถูกผสมผสานรวมเข้ากับความเชื่อดั้งเดิมโดยกลายเป็นเทพเจ้าที่มูตังนับถือตามเกือบทั้งหมด อีกทั้งมูตังยังสามารถติดต่อสื่อสารและเข้าทรงเทพเจ้าเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ เทพเจ้าทางศาสนาพุทธยังได้กลายเป็นสิ่งที่คนเกาหลีนับถือทั้งจากผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและคนเกาหลีทั่วไป

มิชชันนารีตะวันตกที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ได้ชี้แนะถึงความคิดเรื่องพระเจ้าในพระคัมภีร์ไบเบิลให้มีความสอดคล้องกับพระเจ้าของคนเกาหลี เนื่องจาก ทราบว่าคนเกาหลีมีความเชื่อเรื่องพระเจ้าอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งคนเกาหลียังมีความคิดเรื่องการมีพระเจ้าองค์เดียวก่อนที่ศาสนาคริสต์จะเข้ามาอิทธิพลจึงทำให้คนเกาหลีเข้าใจว่า พระเจ้านั้นเป็นสิ่งที่อยู่ห่างไกลจากชีวิตมนุษย์มาก (จารูวัฒน์ คงหิ้น, 2552ฉ: 55)

ยุคปัจจุบันคนรุ่นใหม่มิได้ต่อต้านเรื่องแนวความคิดด้านเทพเจ้าและวิญญาณจากศาสนาอื่นๆ ทำให้การทรงเจ้าของมูตังมีความหลากหลาย แต่การทรงเจ้าที่สามารถพบเห็นได้บ่อยที่สุด คือ การ

เข้าทรงเหล่าวิญญาณนายพลและวิญญาณบรรพบุรุษ มีสาเหตุมาจากแนวความคิดลัทธิขงจื้อได้ถูกหลอมรวมเข้าไปในการดำรงชีวิตของคนเกาหลีจนไม่สามารถแยกออกได้ ซึ่งเห็นได้จากการที่มีประชาชนบางส่วนยังคงสนใจที่จะค้นหาเกี่ยวกับตัวตนของบรรพบุรุษของตน เพื่อหวังว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับพวกตน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีได้ (จารูวัฒน์ คงหิน, 2552: 42)

3.5.2 การนับถือเทพเจ้าและวิญญาณในประเทศญี่ปุ่น

คนญี่ปุ่นดั้งเดิมนับถือภูติ ผี วิญญาณ เทพเจ้า และเชื่อว่า ภูติ ผี วิญญาณสามารถกลายมาเป็นคะมิหรือเทพเจ้าได้ ตามศาลเจ้าขนาดใหญ่จะมีเทพเจ้าประจำศาลเจ้าขนาดใหญ่ ซึ่งแต่เดิมคนที่บูชาศาลเจ้ามีเฉพาะกลุ่มที่มีสายเลือดเชื่อมโยงกับบรรพบุรุษของเทพเจ้าประจำศาลเจ้า

เมื่อลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธ และลัทธิเต๋าเข้ามา เริ่มมีการนับถือเทพเจ้าประจำครอบครัว และมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าและวิญญาณในพุทธศาสนา รวมทั้งวิญญาณในลัทธิเต๋าด้วย แต่เทพเจ้าของศาสนาพุทธมีบทบาทสำคัญที่สุด แม้แต่ความเชื่อเกี่ยวกับจักรพรรดิก็เริ่มเปลี่ยนไป คือ เหล่าจักรพรรดิที่สืบเชื้อสายโดยตรงจากเทพเจ้าที่ปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา สร้างวัดแบบพุทธ สร้างพระพุทธรูป จะสามารถกลับชาติมาเกิดใหม่เป็นพุทธวงศ์ อีกทั้งเทพทางศาสนาพุทธบางองค์ยังได้อยู่ในศาลเจ้าอีกด้วย ทำให้มีการรวมวัดและศาลเจ้าเข้าไว้ด้วยกัน แต่เมื่อศาลเจ้าถูกแยกออกมาอีกครั้ง และศาลเจ้าเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น ผู้คนจากครอบครัวที่แตกต่างกัน กลุ่มคนที่แตกต่างกัน หรือผู้คนมากมายต่างก็เริ่มหันมาบูชาเทพเจ้าประจำศาลเจ้าจนถึงปัจจุบันนี้

ความเป็นจริงแล้วนั้น คนญี่ปุ่นบูชาเทพเจ้าทุกประเภท แต่เทพเจ้าประจำครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการดำรงชีวิตของผู้คน อีกทั้งเทพเจ้าประจำครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นวิญญาณที่ทำหน้าที่ปกป้องคนทรงเจ้าด้วย

การเข้ามาของอิทธิพลต่างๆ เหล่านี้ มิได้เกี่ยวข้องกับการเข้าทรงของมิโกะแต่น้อย ส่วนยุคสมัยจะมีการเข้าทรงอยู่ในปัจจุบันแต่พวกเขาก็ยังนิยมเข้าทรงเฉพาะเทพเจ้าประจำท้องถิ่นในโอกินาวาและเทพเจ้าบางองค์ของศาสนาชินโตเท่านั้น

3.5.3 สรุป

จุดเด่นของพัฒนาการด้านการนับถือเทพเจ้าและวิญญาณของทั้งสองประเทศมีความเหมือนกัน ยุคแรกเริ่มบุคคลทั่วไปและคนทรงเจ้ามีการนับถือภูติ ผี ปีศาจ และเทพเจ้า หลังจากนั้นต่อมาการเข้ามาของประเทศมหาอำนาจด้านวัฒนธรรมที่นำเอาแนวคิดลัทธิขงจื้อมาด้วย คนเกาหลีและคนญี่ปุ่นจึงเริ่มมีการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษหรือเทพเจ้าประจำครอบครัว รวมทั้งการนำพุทธศาสนาเข้ามาทำให้ผู้คนทั้งสองประเทศเคารพนับถือและบูชาเทพในศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ทั้งคนญี่ปุ่นและเกาหลีต่างก็ให้ความสำคัญกับเทพเจ้าประจำครอบครัวหรือวิญญาณบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในด้านของการทรงเจ้าเข้าผีที่เป็นหน้าที่ของมิโกะและมูตังมีความ

แตกต่างกัน แม้ว่าประเทศเกาหลีใต้จะรับและนับถือเทพเจ้าจากศาสนาใดที่เข้ามาก็ตาม เหล่ามูตังเองก็สามารถเข้าทรงเทพเจ้าและวิญญาณที่รับมาจากศาสนาที่เข้ามาใหม่ได้ ส่วนมิโกะและยูตะจะไม่มี การเข้าทรงเทพเจ้าจากศาสนาทางประเทศจีน ยกเว้น ยูตะที่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของ ประเทศจีนเล็กน้อย จึงมีเพียงการเข้าทรงเทพเจ้าประจำท้องถิ่นโอกินาวาและเทพเจ้าบางองค์ทาง ศาสนาชินโตดั้งเดิม

สรุป

ลัทธิการนับถือคนทรงและลัทธิบูชาเทพเจ้าเป็นลัทธิพื้นเมืองหรือความเชื่อดั้งเดิมของมูตังในประเทศเกาหลีใต้และมีโกะในประเทศญี่ปุ่นตามลำดับ ซึ่งแต่เดิมนั้นทั้งสองลัทธิมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเหนือธรรมชาติทั้งภูต ผี ปีศาจ วิญญาณ และเทพเจ้าที่มาจากธรรมชาติ เหล่ามูตังและมีโกะจึงมีการบูชาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ อีกทั้งลัทธิดั้งเดิมของทั้งสองประเทศยังให้ความสำคัญกับผู้หญิง ทำให้สมัยก่อนให้ความสำคัญคนทรงเจ้าที่เป็นผู้หญิงอย่างมาก พวกเขาจึงมีสถานะทางสังคมสูงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งบทบาทหน้าที่ของคนทรงเจ้าอยู่ในระดับการตัดสินใจหรือที่ปรึกษาของผู้นำและกษัตริย์

ช่วงเวลาต่อมาเริ่มมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีศาสนาต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามา โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งเป็นหนึ่งในเจ้าแห่งอารยธรรมยุคแรกเริ่มของโลก ตัวอย่างเช่น ประเทศเกาหลีใต้ที่โดนรุกรานจากจีนแผ่นดินใหญ่ได้รับอิทธิพลด้านแนวความคิดลัทธิขงจื้อ ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับคนทรงเจ้าและประชาชนชาวเกาหลี ด้วยการจัดพิธีกรรมเช่นไหว้บรรพบุรุษที่มีมูตังเป็นผู้ทำพิธีและเป็นสื่อกลางการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์กับวิญญาณบรรพบุรุษ แต่การเข้ามาของแนวความคิดขงจื้อมิได้ส่งอิทธิพลต่อบทบาทหน้าที่ของมูตังมากนัก ด้านประเทศญี่ปุ่นนั้น การเข้ามาของประเทศจีนทำให้มีโกะถูกลดบทบาทและความสำคัญลงด้วยแนวความคิดชายเป็นใหญ่ที่มีอยู่ในลัทธิขงจื้อ และสอดแทรกมาพร้อมกับศาสนาพุทธที่ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมเกิดเป็นศาสนาชินโตขึ้น ทำให้มีโกะเปลี่ยนแปลงบทบาทจากคนทรงเจ้ากลายเป็นผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ในศาลเจ้า ช่วงเวลาเดียวกันนั้น หมู่เกาะริวกิวหรือจังหวัดโอกินาวาของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ห่างไกลจากแผ่นดินญี่ปุ่นจึงได้รับผลกระทบจากศาสนาต่างชาติเพียงเล็กน้อย ยุตะและโนะโระของอาณาจักรริวกิวหรือหมู่เกาะริวกิวจึงยังสามารถทำหน้าที่เป็นคนทรงเจ้าเช่นเดิมได้

ในปัจจุบันนี้ จากผลกระทบเหล่านั้นและผลกระทบจากการเกิดขึ้นของแนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งมีแนวความคิดทางวิทยาศาสตร์และการพยายามพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าด้วยการเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมให้เป็นสังคมอุตสาหกรรม มูตังจึงมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาวะการณประกอบกับรัฐบาลเกาหลีใต้เล็งเห็นว่ามูตังและพิธีกรรมต่างๆ เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ทำให้เหล่ามูตังกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมพร้อมกับการประกอบอาชีพคนทรงเจ้าไปด้วย มูตังที่เป็นคนทรงเจ้าผู้หญิงจึงยังคงมีอยู่แม้จะถูกลดบทบาทและความสำคัญลงก็ตาม ขณะที่มิโกะนั้นมิได้เป็นคนทรงเจ้าตามความเชื่อดั้งเดิมอีกต่อไป พวกเขาถูกลดบทบาทลงเรื่อยๆ ซึ่งเดิมที่มีโกะเป็นคนทรงเจ้าและหัวหน้าศาลเจ้ากลับถูกลดทอนหน้าที่เป็นเพียงเจ้าหน้าที่ดูแลศาลเจ้า ผู้ทำหน้าที่ฝึกฝนร่ายรำระบำคาสุระ และพนักงานทำงานชั่วคราวในศาลเจ้าเท่านั้น

ฉะนั้น บทบาทหน้าที่ของมิโกะในด้านของความเกี่ยวข้องกับการเข้าทรงแทบจะหายสาบสูญไป ยกเว้นยุคในจังหวัดโอกินาวาที่ยังสามารถรักษาหน้าที่คนทรงเจ้าไว้เหมือนกับมูตังของประเทศเกาหลีใต้

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- จารุวัฒน์ คงหิ้น. (2552). “มูตัง(คนทรง) : ในฐานะรากฐานทางความคิดความเชื่อของชาวเกาหลี.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์ และสำนักงานสารนิเทศภาคพื้นทะเล สาธารณรัฐเกาหลี. (2537). **ความจริงเกี่ยวกับเกาหลี**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูพินิจ เกษมณี, บรรณาธิการ. (2546). **สารน่ารู้ เกี่ยวกับเกาหลี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพพร สุวรรณพานิช. (2551). **มมญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: พินาป.
- พัชรวิทย์ ตีระนันท์. (2552). “Korean Wave : จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมของเกาหลีใต้.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิพาดา ยังเจริญ. (2539). **ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร ลีเฉลิมวงศ์. (2553). “อิทธิพลของศาสนาคริสต์ที่มีผลต่อพัฒนาการของสังคมเกาหลีในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1592-1945.” บทความวิจัย ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุพา คลังสุวรรณ. (2542). **วัฒนธรรมญี่ปุ่น**. ปทุมธานี: โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง.
- สถานเอกอัครราชทูตเกาหลีประจำประเทศไทย. (2517). **ความรู้เรื่องเมืองเกาหลี**. พระนคร: สำนักงานวัฒนธรรมและข่าวสาร.
- สุทธพร รัตน์กุล. (2551). **อารยธรรมญี่ปุ่น (Japanese Civilization)**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสถียร พันธรังสี. (2529). **ศาสนาใหม่ในประเทศญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อิตาซากะ, เกน. (2545). **ประตูสู่ญี่ปุ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. แปลจาก Gates To Japan. แปลโดย ฉันทนา จันทร์บรรจง, สุนันทา เหล่าจัน และสุภัฒ สงวนดีกุล. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน. (2553). **วัฒนธรรมและศาสนาของญี่ปุ่น**. เข้าถึงเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.cybervanaram.net/index.php/2009-12-17-14-43-37-13/201-2010-07-16-09-31-53>

- ดำรงค์ ฐานดี. (2540). **ความเชื่อ ศาสนาและการควบคุมทางสังคม**. เข้าถึงเมื่อ 25 ตุลาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://e-book.ram.edu/ebook/a/an113/an113_13/an113_13_12.htm
- วิชัย แสงดาวฉาย. (2555). **เกาหลี: จากมุมมองของผู้ผ่านไปเยือน**. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://socanth.tu.ac.th/blogs/vichai-korea-2555/>
- Fairchild, William P. (2010). "Shamanism in Japan." *Folklore Studies* 21, Nanzan University. Accessed November 6, 2015. Available from <https://nirc.nanzan-u.ac.jp/nfile/2386>
- Lady2000 [นามแฝง]. (2551). **ประเพณีและวัฒนธรรมเกาหลี**. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=ladymoon&month=12-2008&date=21&group=1&gblog=8>
- Ledford, Adam. (2015). **The Yuta, the Noro, and the "Okinawan witch trials"**. Accessed November 5. Available from <http://www.tofugu.com/2014/04/16/the-yuta-the-noro-and-the-okinawan-witch-trials/>
- Narupol [นามแฝง]. (2555). **วัฒนธรรมญี่ปุ่น**. เข้าถึงเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <https://narupol.wikispaces.com/>
- National Geographic Chanal. (2015). **Living On Okinawa**. Accessed November 19. Available from <http://beokinawa.com/livinginokinawa/machiri.html>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสาวณัฐวดี ยอดแก้ว
วันเดือนปีเกิด	29 พฤศจิกายน 2536
ที่อยู่	17/20 ซอยสันติสุข หมู่ที่ 4 ตำบลนาเคียน ถนนเอเชีย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 8000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2551	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเมืองนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2554	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมราชูทิศ นครศรีธรรมราช
พ.ศ.2558	กำลังศึกษาในระดับปริญญา อักษรศาสตร์บัณฑิต เอเชียศึกษา ภาษาเกาหลี มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบโอนลิขสิทธิ์บทความวิจัย

สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า นางสาวณัฐวดี ยอดแก้ว

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกเอเชียศึกษา ภาษาเกาหลี

ที่อยู่ติดต่อได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา 17/20 ซอยสันติสุข หมู่ที่ 4 ตำบลนาเคียน
ถนนเอเชีย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 8000

หมายเลขโทรศัพท์ 08-2495-1021

ลิขสิทธิ์ของบทความวิจัยนี้เป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2547 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ลงนามผู้โอน.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงนามผู้รับโอน.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.